

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя

Кафедра управління інноваційною
діяльністю та сферою послуг

УПРАВЛІННЯ

ІННОВАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА

МЕНЕДЖМЕНТ І ПІДПРИЄМНИЦТВО

методичні вказівки і завдання для практичних занять,
індивідуальної та самостійної роботи студентів заочної
форми спеціальності 053 «Психологія»

Тернопіль – 2023

Владимир О. М. Методичні вказівки і завдання для практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи з дисципліни «Менеджмент і підприємництво» для студентів заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія». Тернопіль: ТНТУ, 2023. 72 с.

Методичні вказівки містять вступ, тематичний план, зміст дисципліни «Менеджмент і підприємництво», плани практичних занять (теми рефератів, питання для самоконтролю), рекомендації до виконання самостійної роботи, питання для самостійного вивчення, зразок тестів модульного контролю, методичні вказівки до виконання індивідуальних завдань, варіанти індивідуальних завдань, перелік питань, що виносяться на залік, а також список рекомендованої літератури.

Укладач: Владимир Ольга Михайлівна

Рецензент: Андрушків. Б. М., д.е.н., проф.

Розглянуто й затверджено на засіданні кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг. Протокол № 1 від 25 серпня 2023 року.

Схвалено й рекомендовано до друку НМК факультету економіки та менеджменту. Протокол № 2 від 04 вересня 2023 р.

Складено з урахуванням робочої програми вивчення курсу, методичних розроблень інших вузів, а також матеріалів літературних джерел, наведених у рекомендованій літературі.

ЗМІСТ

Вступ	4
Загальні положення	6
Тематичний план дисципліни «Менеджмент і підприємництво».....	8
Зміст дисципліни «Менеджмент і підприємництво»	9
Плани практичних занять (теми рефератів, питання для самоконтролю).....	14
Методичні вказівки до виконання самостійної роботи.....	18
Питання для самостійного вивчення.....	20
Зразок тестів модульного контролю.....	27
Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання.....	32
Варіанти індивідуальних завдань	35
Питання для контролю рівня знань	37
Перелік питань, що виносяться на залік.....	40
Термінологічний словник.....	43
Список рекомендованої літератури	62

ВСТУП

Народне господарство країни представлене сукупністю різних видів діяльності, направленої на створення матеріальних та нематеріальних благ. Одним з основних видів людської діяльності в ринковій економіці є **підприємницька**.

Підприємницький успіх залежить не лише від економічних можливостей фірми чи обсягу виконаних операцій, а й від мистецтва згуртування всього колективу підприємства для досягнення поставлених цілей, від уміння організувати реалізацію товарів, ефективного управління фінансами, виробничими потужностями. Забезпечити це покликаний особливий вид діяльності, котрий називається **менеджментом**. У сучасній економіці поняття «менеджмент» широко вживається поряд із поняттям «управління». Менеджмент здійснюється через послідовне виконання управлінських рішень керівника-менеджера. За своєю економічною природою підприємницька діяльність – це економічні відносини, що виникають між людьми з приводу організації власної справи, виробництва, їх функціонування з метою отримання прибутку.

Підприємництво є однією з головних складових ринкової системи господарювання. На нього покладено розв'язання таких важливих економічних і соціальних завдань, як насичення національного ринку різноманітними благами, розв'язання проблеми зайнятості населення та сприяння становленню середнього класу, розвиток конкуренції, формування господарської культури тощо.

Навчальна дисципліна «Менеджмент і підприємництво» належить до обов'язкових дисциплін із циклу загальної підготовки за фаховим спрямуванням спеціальності 053 «Психологія».

Метою вивчення даної дисципліни є формування системи базових знань із організації та управління, функціонування та правового регулювання підприємницької діяльності.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з основними сферами підприємницької діяльності та бізнесу; набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо порядку створення та ліквідації підприємств різних форм власності; засвоєння основ договірних відносин, ліцензування та патентування підприємницької діяльності; визначення основних джерел фінансування підприємницької діяльності; ознайомлення студентів з законами, закономірностями, принципами менеджменту, функціями та методами менеджменту; набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо організації ефективних комунікацій, розв'язання конфліктів та подолання опору перемінам; керівництва та лідерства.

За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел (в тому числі іноземною мовою) включаючи спеціальну термінологію для проведення літературного пошуку.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців.

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати в комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитись до осіб, що мають інші культурні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості і вміння узгоджено працювати в аудиторії самостійно та під керівництвом викладача.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

– загальних:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Ефективно застосовувати засоби комунікації з аудиторією.

ЗК9. Здатність працювати в команді. Здатність до певних узгоджених дій при виконанні завдань під керівництвом викладача.

– спеціальних:

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Методичні рекомендації покликані допомогти студентам у підготовці до практичних занять з курсу «Менеджмент і підприємництво». Кожна тема, яку розглянуто, містить:

1) план заняття, тобто перелік питань, які винесено для обговорення;

2) перелік тем рефератів, які дають змогу глибше ознайомитися з науковими здобутками провідних вчених-економістів та практичними результатами відомих підприємців, з'ясувати проблеми і напрями розвитку підприємництва в Україні та світі;

3) список рекомендованої літератури – перелік підручників, навчальних посібників і наукових видань, опрацювання яких дає необхідний мінімум знань для участі в обговоренні питань теми.

Дисципліна «Менеджмент і підприємництво» включає два предметні блоки: «Менеджмент» та «Підприємництво», а також пов'язана з такими навчальними курсами, як «Соціологія», «Соціальна психологія», «Психологія спілкування», «Психологія управління».

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В умовах становлення і розвитку ринкової економіки провідною формою господарювання є підприємництво – особливий вид діяльності, певні стиль і тип господарської поведінки, які характеризуються повною свободою вибору та інноваційним характером здійснення, значною ймовірністю економічного розвитку та чіткою орієнтацією на досягнення зиску. Один із перспективних напрямів створення конкурентного ринкового середовища – розвиток малого підприємництва.

Підприємництво є однією з головних складових ринкової системи господарювання. На нього покладене розв’язання таких важливих економічних і соціальних завдань, як насичення національного ринку різноманітними благами, розв’язання проблеми зайнятості населення та сприяння становленню середнього класу, розвиток конкуренції, формування господарської культури тощо.

Зростання ефективності підприємництва як сучасної форми господарювання неодмінно потребує підготовки висококваліфікованих підприємців (керівників, спеціалістів), здатних реалізувати у своїй діяльності вимоги ринкових відносин, менеджменту і бізнесу. Тому вивчення теоретичних і практичних основ підприємницької діяльності – обов’язкова умова успішного переходу країни до нових принципів господарювання, властивих ринковій економіці.

Головними завданнями є:

- висвітлення теоретичних засад та економічної природи підприємництва;
- широка і ґрунтовна характеристика організаційно-правових форм підприємництва;
- вивчення можливих способів входження в бізнес;
- освоєння типового алгоритму бізнес-планування;
- вивчення технології заснування власної справи;
- ознайомлення з можливими варіантами підтримки розвитку підприємництва в Україні.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- теоретичні засади підприємництва;
- характеристику організаційно-правових форм бізнесу;
- можливі способи входження в бізнес;
- типовий алгоритм бізнес-планування; технологію заснування власної справи;

– можливі варіанти підтримки розвитку підприємництва в Україні.

Студент повинен вміти:

- обґрунтувати вибір виду, сфери та організаційно правової форми підприємницької діяльності;
- обґрунтувати вибір варіанту входження в бізнес;
- розробити бізнес-план та розрахувати показники оцінки його ефективності;
- обчислити показники ефективності підприємницької діяльності.

Методичні рекомендації покликані допомогти студентам самостійно засвоїти теми дисципліни «Менеджмент і підприємництво», закріпити теоретичні знання при розв'язанні задач. Вони складаються з вказівок до самостійного вивчення дисципліни, вказівок до виконання та оформлення звіту та тестових питань для підготовки до іспиту. У першій частині наводиться програма курсу з деталізацією тем і питання для самостійного вивчення.

Вказівки до виконання та оформлення звіту містять питання для теоретичного опрацювання і завдання для практичного виконання.

Наведено рекомендований перелік літератури для опрацювання студентами під час самостійної роботи та підготовки до заліку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«МЕНЕДЖМЕНТ І ПІДПРИЄМНИЦТВО»

№ п/п	Змістовні модулі	Назва теми	Кількість годин			
			Лекції	Практичні заняття	Самості йна робота студента	Всього
МОДУЛЬ 1. Зміст та організація підприємницької діяльності						
1.	ЗМ1	Сутність бізнесу та підприємництва	0,5	0,5	6	7
2.	ЗМ2	Підприємство як організаційна структура підприємництва.	1	-	7	8
3.	ЗМ3	Правові основи організації підприємництва в Україні	1	0,5	6	7,5
4.	ЗМ4	Фінансування підприємницької діяльності	0,5	-	7	7,5
МОДУЛЬ 2. Підприємництво та зовнішнє середовище						
5.	ЗМ5	Система оподаткування підприємств в Україні.	1	0,5	6	7,5
6.	ЗМ6	Основи менеджменту.	1	-	7	8
7.	ЗМ7	Комерційна діяльність підприємницьких структур	0,5	0,5	6	7
8.	ЗМ8	Зовнішньоекономічна діяльність підприємств.	0,5	-	7	7,5
РАЗОМ:			6	2	52	60

ЗМІСТ
дисципліни
«Менеджмент і підприємництво»

Модуль 1. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Змістовний модуль 1. СУТНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Подібність та відмінність бізнесу та підприємництва. Види бізнесу, підприємництво як різновид бізнесу. Найперспективніші сфери підприємницької діяльності. Власність, її суб'єкти та об'єкти, відносини власності, право власності.

Поняття основ підприємницької діяльності. Методологічна база «основ підприємницької діяльності. Історія розвитку теорії підприємництва. Еволюція понять «підприємець» і «підприємництво». Визначення підприємництва згідно чинного законодавства України. Принципи підприємницької діяльності. Функції підприємницької діяльності. Сучасна економічна література відокремлює головні функції сфери підприємницької діяльності: ресурсна, творча, організаційна, стимулююча (мотиваційна). Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності в ринковій економіці. Вплив державних структур на суб'єкти ділових стосунків. Залежно від юридичного статусу підприємницька діяльність може здійснюватись: зі створенням юридичної особи; без створення юридичної особи. Права та обов'язки підприємців. Згідно зі ст.43, 44, 45 і 49 (Глава 4) Господарського кодексу України, визначено права і обов'язки підприємців.

Змістовний модуль 2. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Принципи організації підприємницької діяльності. Функції підприємництва. Найменування підприємства та порядок його вибору. Організаційно-правові форми підприємництва. Види підприємств та різновиди їх об'єднань. Види господарських товариств. Управління акціонерним товариством.

Види підприємств та їх класифікація. Класифікація підприємств за ознаками: мета і характер діяльності; форма власності; належність капіталу; правовий статус і форма господарювання; галузево-функціональний вид діяльності; технологічна і територіальна цілісність; розмір середньооблікового

за чисельністю працівників і сумою валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг). Сутність, переваги та недоліки одноособового володіння. Особливості та види персональних товариств. Визначення персонального товариства (партнерства). Види персональних товариств. Переваги та недоліки партнерств. Види товариств на капіталі (об'єднань капіталів). Існує три форми об'єднань капіталів: товариство з обмеженою відповідальністю; товариство з додатковою відповідальністю; акціонерне товариство. Визначення товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, акціонерного товариства. Особливості акціонерних товариств. Порядок створення та структура управління акціонерного товариства. Публічні та приватні акціонерні товариства. Переваги та недоліки акціонерних товариств.

Змістовний модуль 3. ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Методи пошуку підприємницької ідеї. Обґрунтування вибору організаційно-правової форми підприємницької діяльності. Процес створення власної справи. Засновницькі документи новоствореного підприємства. Статут приватного підприємства. Засновницький договір та його структура. Статутний капітал підприємства, джерела та особливості його формування. Процедура державної реєстрації юридичних осіб і приватних осіб – підприємців. Ліквідація та реорганізація підприємства. Ліцензування та патентування підприємницької діяльності.

Вибір ідеї та визначення раціональної стартової стратегії. Створення власної справи – це завжди величезний ризик і подолання опору, що неодмінно виникає при народженні нового. Кожне рішення приймається, виходячи з конкретної ситуації, проте є дещо загальне для всіх, що складається з таких моментів: бажання створити власну справу, стати самому господарем; відмова від попереднього способу життя; впевненість у тому, що це – заняття престижне й достойне; можливість створити власну справу (наявність коштів, умов); впевненість у тому, що прийняте рішення цілком реальне й для цього існують всі необхідні зовнішні та внутрішні передумови. Формування статутного фонду та порядок створення нового підприємства. До основних засновницьких документів, які підтверджують статус юридичних осіб, належать Статут та Засновницький договір. Залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду в Україні діють підприємства унітарні та корпоративні. Підготовка засновницьких документів. Основу майна підприємницьких структур складає статутний фонд, за допомогою якого створюється й починає функціонувати підприємство. Припинення діяльності

підприємницьких структур. Основною проблемою нового підприємства є створення життєздатного, налагодженого організму, в межах якого працівники чітко усвідомлюють мету своєї діяльності та способи її досягнення. Припинення діяльності здійснюється двома шляхами: шляхом реорганізації; шляхом ліквідації.

Змістовний модуль 4. ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Суть фінансів, грошових та фінансових відносин. Функції фінансів. Фінансування підприємницької діяльності. Внутрішні та зовнішні джерела залучення фінансів. Лізинг, факторинг та форфейтинг. Інвестиції, їх види та особливості залучення та використання. Банківський та комерційний кредит. Принципи кредитування.

Зміст та функції підприємницького ризику ринку. Об'єктивні і суб'єктивні причини ризику. модифікації ризику. Функції підприємницького ризику. Види підприємницьких ризиків. Способи оцінки підприємницьких ризиків. Шкала градації ризику. Зміст і умови використання різних методів оцінки підприємницького ризику. Шляхи та методи зниження ризику в підприємницькій діяльності. Основні форми профілактики ризиків. До організаційних методів зниження ризику відносяться: відхилення ризику, недопущення збитків, мінімізація збитків, передача контролю за ризиком, метод розподілу ризиків, пошук інформації, контроль або опанування ризиком.

Модуль 2. ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Змістовний модуль 5. СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Система оподаткування підприємницької діяльності в Україні. Суб'єкти податкових правовідносин, податкова система. Податкова ставка та податкова пільга. Функції та види податків. Загальнодержавні податки та збори. Місцеві податки та збори. Методи нарахування податків. Державний бюджет. Особливості оподаткування юридичних і фізичних осіб – підприємців.

Необхідність державного регулювання підприємницької діяльності. Передумови та механізми державного регулювання підприємництва. Умови та передумови втручання держави в економіку можуть бути позитивними та негативними. Механізм державного регулювання бізнесу. Державна підтримка розвитку бізнесу в Україні.

Змістовний модуль 6. ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Менеджмент і його значення у підприємстві. Рівні менеджменту та типи менеджерів. Критерії успішності підприємницької діяльності. Функції менеджменту у забезпеченні ефективної діяльності підприємства. Планування підприємницької діяльності. Визначення стратегії діяльності. Побудова структури підприємства та визначення повноважень працівників. Мотивація. Контроль у підприємницькій діяльності. Організаційні комунікації, їхня роль у забезпеченні ефективної роботи підприємства. Організаційні рішення та процедура їхнього ухвалення у підприємстві.

Менеджмент як економічна категорія в його еволюційному становленні. Визначення поняття менеджменту різними авторами. Витоки менеджменту підприємницької діяльності. Особливості діяльності підприємця-менеджера. Основні сфери діяльності підприємця-менеджера. Функціональні обов'язки підприємця-менеджера. Особливості ситуаційного мислення підприємця-менеджера. Класифікаційні критерії оцінки моделі поведінки підприємця-менеджера. Схема основних визначень профільної поведінки підприємця-менеджера.

Змістовний модуль 7. КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Маркетинг, його концепції. Концепція вдосконалення виробництва. Концепція удосконалення благаТовар, товарна марка і товарна політика. Життєвий цикл товару. Ціна, визначення ціни товару залежно від життєвого циклу товару.. Реклама та її роль у підприємстві. Стимулювання збуту, зв'язки з громадськістю та особистий продаж. Ринок посередників.

Зміст маркетингу. Схема узагальненої концепції маркетингу. Особливості впровадження маркетингу в підприємницьку діяльність. Основні складові маркетингу підприємницької діяльності. Види маркетингової орієнтації підприємницької діяльності. Характеристика принципів впровадження маркетингу в підприємницьку діяльність. Організація підприємницької діяльності на засадах маркетингу. Засоби використання маркетингу в підприємницькій діяльності. Матриця SWOT-аналізу для підприємств, що мають організаційно-правову форму товариства чи корпорації. Матриця «Продукт-ринок». Використання елементів маркетингу в підприємницькій діяльності. Орієнтація на споживача як провідний засіб активізації підприємницької діяльності. Типи споживачів в залежності від етапу здійснення покупки.

Змістовний модуль 8. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Напрями зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоекономічних операцій. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоекономічної стратегії держави. Мито, квоти, ліцензування експорту та імпорту, національні стандарти. Методи здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Поняття та види валюти. Валютний курс. Платіжний баланс країни.

Загальна характеристика культури і етики підприємництва. Основні фактори, що впливають на культуру підприємства. Принципи ділової етики. Етика індивідуальної відповідальності в бізнесі. Основні етичні напрями підприємництва. В етиці підприємництва склалися три основні підходи до моральних проблем бізнесу, що спираються на три етичних напрями: утилітаризм, деонтична етика (етика обов'язку), етика справедливості.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття з дисципліни «Менеджмент і підприємництво» проводяться для студентів денної форми навчання. Їх мета – поточна перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з окремих навчальних елементів дисципліни, які винесені на практичні заняття, оцінка набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового бізнес-мислення з розкриттям підприємницького потенціалу, який повинен стати визначальним фактором розвитку вітчизняної економіки, шляхом впровадження інновацій у підприємницьку діяльність, розвитку виробництва, сприяння науково-технічного прогресу та досягнення соціально-економічного ефекту.

Крім цього, на практичних заняттях передбачається розв'язання типових завдань та проведення тестового контролю, що дозволяє здійснювати перевірку рівня засвоєння навчального матеріалу курсу.

На практичні заняття виносяться найважливіші й найскладніші питання дисципліни. При підготовці до занять потрібно передусім прочитати конспект лекцій з відповідного змістового модуля, вивчити понятійний апарат і осягнути логіку навчального матеріалу. Далі доцільно звернутися до вивчення рекомендованої літератури відповідно до конкретного змістовного модуля.

Тема 1: Сутність бізнесу та підприємництва

1. Поняття бізнесу та підприємництва
2. Власність як економічна основа підприємництва

Літературні джерела: 1; 2; 3; 10; 15; 17.

Теми рефератів:

1. Видатні бізнесмени світу та історія їх успіху.
 2. Видатні бізнесмени України.
 3. Еволюція відносин власності та новітні форми власності.
 4. Обмеження в підприємницькій діяльності.
 5. Економічна основа підприємництва.
 6. Види підприємницької діяльності.
- Проблеми розвитку підприємництва в Україні.

Теоретичні питання:

1. У чому полягає сутність поняття «економіка»? Охарактеризували його складові.

2. Що є рушійною силою економіки?
3. Що таке бізнес і що є його економічною основою?
4. Що таке стратегія та тактика бізнесу?
5. У чому різниця між поняттями «бізнес», «підприємництво», «діло»?
6. Які є форми бізнесу? В чому їх сутність?
7. Що таке власність? Які існують форми власності в Україні

Тема 3 Правові основи організації підприємництва в Україні

1. Принципи та умови організації бізнесу. Механізм створення власної справи.
2. Установчі документи та їх підготовка.
3. Порядок формування статутного капіталу.
4. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.
5. Ліцензування і патентування підприємницької діяльності.
6. Ліквідація та реорганізація суб'єктів підприємницької діяльності.

Літературні джерела: 8; 9; 10; 16.

Теми рефератів:

1. Як розпочинав свою справу один із відомих бізнесменів? (особу вибрати самостійно).
2. Найприбутковіші підприємства сьогодні.
3. Найгучніші справи про банкрутство.
4. Державна політика підтримки підприємництва.
5. Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні.
6. Порядок патентування підприємницької діяльності.
7. Механізм державного регулювання підприємницької діяльності.
8. Технологія розробки бізнес-плану.
9. Структура бізнес-плану.

Теоретичні питання:

1. Що таке статутний капітал, установчі документи та яке їх призначення?
2. Який порядок державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності зі створенням і без створення юридичної особи?
3. З якого моменту підприємство набуває статусу юридичної особи?
4. Назвати випадки, коли необхідно придбавати патент, а коли - ліцензію для здійснення господарської діяльності підприємства.

5. Яким чином може бути припинено діяльність підприємства?

Тема 5. Система оподаткування підприємств в Україні

1. Поняття і значення податків.
 2. Види податків.
 3. Методи нарахування та утримання податків. Державний бюджет.
- Літературні джерела: 9; 11; 16.*

Теми рефератів:

1. Історичний аспект виникнення податків.
2. Значення податків у формуванні державного бюджету України.
3. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва.
4. Оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб.
5. Фіксований податок для суб'єктів малого підприємництва.

Теоретичні питання:

1. Що таке податки? Навести приклади.
2. Назвати та охарактеризувати функції податків.
3. Назвати основні елементи системи оподаткування та охарактеризувати їх.
4. Чим відрізняються суб'єкти оподаткування від суб'єктів податкових правовідносин?
6. За якими ознаками класифікують податки?
7. Назвати та охарактеризувати основні види податків.
8. Які існують методи стягнення податків?
9. Що таке державний бюджет України?

Тема 7. Комерційна діяльність підприємницьких структур

1. Поняття маркетингу та його роль у бізнесі.
 2. Поняття та класифікація товарів.
 3. Торгівля і комерція: їх зміст, класифікація та відмінності.
 4. Зовнішня і міжнародна торгівля у бізнесі. Умови поставок у міжнародній торгівлі.
 5. Комерційні угоди і посередництво у бізнесі.
- Літературні джерела: 14; 16; 19.*

Теми рефератів:

1. Основні принципи маркетингу.
2. Роль та значення посередницького підприємництва.
3. Комерційне підприємництво.

Теоретичні питання:

1. Розкрийте суть маркетингу, назвіть його види та охарактеризуйте їх.
2. Сегментація ринку. Що це за процес? Для чого проводиться сегментація?
3. Що таке життєвий цикл товару, з яких етапів він складається? Охарактеризуйте ці етапи.
4. Що Ви розумієте під ринковою атрибутикою товару? Дайте характеристику основних ринкових атрибутів товару.
5. Яка відмінність між торгівлею і комерцією, зовнішньою та міжнародною торгівлею? Назвіть форми розрахунку між партнерами.
6. Дайте перелік посередницьких операцій.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота над навчальною дисципліною для студентів

включає:

- *опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;*
- *вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;*
- *розв'язання і письмове оформлення завдань та доповідей;*
- *підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів;*
- *підготовка до проведення контрольних заходів (здача змістових модулів, заліку).*

Самостійна робота виконується перед семінарським заняттям за відповідною темою змістовного модуля. Література використовується відповідно до планів самостійної роботи студентів.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Номер теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
МОДУЛЬ 1. Зміст та організація підприємницької діяльності		
<i>Змістовний модуль 1. Сутність підприємництва</i>		
Тема 1	Опрацювання лекційного матеріалу лекції № 1, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання. <i>Літературні джерела: 1; 2; 3; 10; 15; 17.</i>	6
<i>Змістовний модуль 2. Підприємство як організаційна структура підприємництва</i>		
Тема 2	Опрацювання лекційного матеріалу лекції № 2, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання. <i>Літературні джерела: 4; 6; 9; 12; 16.</i>	7
<i>Змістовний модуль 3. Правові основи організації підприємництва в Україні.</i>		
Тема 3	Опрацювання лекційного матеріалу лекції № 3, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання. <i>Літературні джерела: 8; 9; 10; 16.</i>	6
<i>Змістовний модуль 4. Фінансування підприємницької діяльності</i>		
Тема 4	Опрацювання лекційного матеріалу лекції № 4,	7

	підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання. <i>Літературні джерела: 5; 12; 16; 18.</i>	
МОДУЛЬ 2. Підприємництво та зовнішнє середовище		
<i>Змістовний модуль 5. Система оподаткування підприємств в Україні.</i>		
Тема 5	Опрацювання лекційного матеріалу лекції № 5, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання. <i>Літературні джерела: 9; 11; 16.</i>	6
<i>Змістовний модуль 6. Основи менеджменту.</i>		
Тема 6	Опрацювання лекційного матеріалу лекції № 6, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання. <i>Літературні джерела: 1; 8; 13; 14.</i>	7
<i>Змістовний модуль 7. Комерційна діяльність підприємницьких структур.</i>		
Тема 7	Опрацювання лекційного матеріалу лекції № 7, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання. <i>Літературні джерела: 14; 16; 19.</i>	6
<i>Змістовний модуль 8. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств</i>		
Тема 8	Опрацювання лекційного матеріалу лекції № 8, підготовка до практичного заняття. Опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання. <i>Літературні джерела: 7; 9.</i>	7
Всього з дисципліни		52

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

Тема № 1 «Сутність бізнесу та підприємництва»

Історія розвитку теорії підприємництва.

Еволюція понять «підприємець» і «підприємництво».

Визначення підприємництва згідно чинного законодавства України.

Принципи підприємницької діяльності.

Як трактується підприємницька діяльність згідно із Законом України «Господарський кодекс України»?

Які проблеми притаманні підприємництву в Україні?

Як Ви розумієте поняття «вуличне підприємництво»?

Яка модель поведінки, на Ваш погляд, характерна для підприємця в Україні?

Тема № 2 «Підприємство як організаційна структура підприємництва»

Поняття і функції підприємництва

Види підприємств в Україні, та види їх об'єднань

Поняття і види господарських товариств

Особливості створення підприємства у вигляді акціонерного товариства

Принципи діяльності підприємств.

Порядок укладання трудового контракту та його суттєві умови.

Організаційні форми підприємництва.

Види господарських товариств та їх характеристика.

Франчайзинг як форма підприємницької діяльності.

Форми об'єднань підприємств в Україні.

Види підприємств та їх класифікація.

Сутність, переваги та недоліки одноособового володіння.

Особливості та види персональних товариств. Визначення персонального товариства (партнерства). Види персональних товариств. Переваги та недоліки партнерств.

Види товариств на капіталі (об'єднань капіталів).

Визначення товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, акціонерного товариства.

Особливості акціонерних товариств.

Порядок створення та структура управління акціонерного товариства.

Публічні та приватні акціонерні товариства.

Переваги та недоліки акціонерних товариств.

Функції підприємницької діяльності. Сучасна економічна література відокремлює головні функції сфери підприємницької діяльності: ресурсна, творча, організаційна, стимулююча (мотиваційна).

Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності в ринковій економіці.

Вплив державних структур на суб'єкти ділових стосунків.

Права та обов'язки підприємців.

Як впливає ринкова кон'юнктура на здійснення підприємницької діяльності?

Чим характеризується комерційна підприємницька діяльність?

Які форми підприємництва існують в Україні?

Які існують основні напрями діяльності підприємства?

За якими критеріями розподіляється підприємницька діяльність?

Розкрийте сутність поняття «юридична особа», «фізична особа» та «підприємство».

Розкрийте сутність класифікації юридичних осіб відповідно до вимог чинного законодавства.

Як слід обирати назву підприємства?

Які види підприємств в Україні Ви знаєте?

Які види об'єднань підприємств в Україні Ви знаєте?

Дайте визначення поняттю «договір»?

Які види договорів працівників з адміністрацією Ви знаєте? Назвіть їх особливості.

У чому полягає сутність кадрової політики підприємства?

Пояснити необхідність мотивації працівників.

Охарактеризуйте форми оплати праці.

Тема №3 „Правові основи організації підприємництва в Україні»

Вибір ідеї та визначення раціональної стартової стратегії.

Засновницькі документи.

Припинення діяльності підприємницьких структур.

Які умови передують створенню власної справи?

Які дії обумовлюють вибір форми організації підприємства?

Чим завершується процес створення підприємства?

Які стадії проходить процес організації нового підприємства?

Кому належать контролюючі функції при ліквідації підприємства?

Тема № 4 «Фінансування підприємницької діяльності»

Поняття та функції фінансів.

Джерела фінансування діяльності підприємства.

Нетрадиційні джерела фінансування підприємницької діяльності: лізинг, факторинг.

Інвестування у підприємницькій діяльності..

Фінансові ресурси підприємства: поняття, складові та їх характеристика.

Порядок формування та використання прибутку підприємства.

Найвідоміші інвестори світу.

Джерела фінансування підприємництва в Україні.

Фінансово-кредитне підприємництво.

Види лізингу.

Дайте характеристику фінансам підприємств.

Назвіть загальні та специфічні ознаки фінансів підприємств.

Визначте роль і місце фінансів підприємств в загальній системі фінансів підприємств.

Які функції виконують фінанси підприємств?

Розкрийте сутність фінансових ресурсів підприємства.

Охарактеризуйте основні джерела формування фінансових ресурсів підприємства.

Дайте характеристику формування та використання фінансових ресурсів.

Якими законодавчими актами регулюється фінансова діяльність підприємства?

Дайте характеристику об'єктам фінансових відносин підприємства.

Визначте зміст фінансової діяльності підприємств.

Розкрийте механізм управління фінансовою діяльністю підприємства.

Окресліть основні завдання фінансової роботи підприємства.

Які функції виконує фінансова служба підприємства?

Охарактеризуйте основні напрямки фінансового управління на підприємстві.

Дайте визначення фінансового механізму підприємства та назвіть його складові.

Охарактеризувати поняття «фінанси». Визначити різницю між поняттями «фінанси» та «гроші».

Назвати функції фінансів, дати їм характеристику.

Назвати види джерел фінансування діяльності підприємства.

Охарактеризувати їх складові.

Визначити призначення лізингу. Описати порядок взаємовідносин між

підприємствами при здійсненні лізингових операцій.

Розкрити зміст поняття «факторинг». Назвати його переваги та недоліки.

Визначити зміст поняття «інвестиції». Охарактеризувати суб'єкти, об'єкти інвестицій, їх види.

Тема № 5 «Система оподаткування підприємств в Україні»

Розкрийте форми та функції податків.

Дайте визначення системи оподаткування та охарактеризуйте основні її принципи.

Назвіть прями податки і збори.

Розкрийте сутність податку на прибуток.

Охарактеризуйте необхідність та значення оподаткування прибутку підприємств.

Назвіть ставки оподаткування прибутку.

Дайте характеристику податку з доходів фізичних осіб.

Платники, об'єкт і база оподаткування, терміни сплати до бюджету плати (податку) за землю.

Охарактеризуйте податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів.

Як сплачується фіксований сільськогосподарський податок?

Дайте характеристику економічної сутності непрямих податків.

Визначте механізм впливу непрямих податків на діяльність суб'єктів підприємницької діяльності в Україні.

Розкрийте сутність, платники, об'єкт і база оподаткування, терміни сплати до бюджету податку на додану вартість.

Охарактеризуйте пільги з податку на додану вартість згідно з чинним законодавством України.

Визначте сутність і порядок розрахунку податкового кредиту, його формування та відшкодування суб'єктам підприємницької діяльності.

Дайте характеристику акцизному збору (платники, об'єкт, ставки, акцизна марка).

Розкрийте сутність, механізм податку мита та митних платежів.

Охарактеризуйте місцеві податки і збори.

Які податки і збори входять до складу цін и продукції?

Які податки і збори та інші обов'язкові платежі відносяться на собівартість продукції?

Тема № 6 «Основи менеджменту»

Поняття, сутність і види менеджменту.

Функції менеджменту.

Процес прийняття управлінських рішень.

Менеджмент як економічна категорія в його еволюційному становленні.

Визначення поняття менеджменту різними авторами.

Витоки менеджменту підприємницької діяльності.

Особливості діяльності підприємця-менеджера.

Основні сфери діяльності підприємця-менеджера. Функціональні обов'язки підприємця-менеджера.

Особливості ситуаційного мислення підприємця-менеджера.

Класифікаційні критерії оцінки моделі поведінки підприємця-менеджера.

Схема основних визначень профільної поведінки підприємця-менеджера.

Які Вам відомі теорії сучасного менеджменту?

Які заходи потребують стратегічного, а які тактичного планування?

Які особливості мотиваційних заходів у різних країнах світу та України?

Види контролю за процесами підприємницької діяльності.

Стили керівництва.

Вимоги, які ставляться до сучасного менеджера.

Кар'єра одного з відомих менеджерів: власний шлях успіху.

Сутність корпоративного управління.

Суть, значення та види мотивації.

Що таке менеджмент і як він розвивався?

Які види менеджменту Ви знаєте?

Які функції менеджменту Ви знаєте? Коротко охарактеризуйте кожен з них.

У чому, на Ваш погляд, полягає важливість прийняття управлінських рішень?

Яка послідовність прийняття раціональних рішень?

Тема № 7 «Комерційна діяльність підприємницьких структур»

Зміст маркетингу.

Схема узагальненої концепції маркетингу.

Особливості впровадження маркетингу в підприємницьку діяльність

Основні складові маркетингу підприємницької діяльності.

Види маркетингової орієнтації підприємницької діяльності.

Характеристика принципів впровадження маркетингу в підприємницьку діяльність.

Організація підприємницької діяльності на засадах маркетингу.

Засоби використання маркетингу в підприємницькій діяльності.
 Використання елементів маркетингу в підприємницькій діяльності.
 Орієнтація на споживача як провідний засіб активізації підприємницької діяльності.
 Типи споживачів в залежності від етапу здійснення покупки.
 Які основні положення віддзеркалюють концепцію маркетингу?
 На яких принципах здійснюється впровадження маркетингу в підприємницьку діяльність?
 Які завдання вирішує підприємець у рамках маркетингу?
 Як реалізуються в практиці підприємницької діяльності функції маркетингу?
 Які типи поведінки споживачів, на Ваш погляд, необхідно врахувати для підвищення ефективності підприємницької діяльності?
 У чому полягають особливості ринку покупця і ринку продавця?
 Чим обумовлена поява конкуренції на ринку?
 Які особливості притаманні ринку недосконалої конкуренції?
 У чому полягають економічні недоліки конкуренції?
 Які чинники впливають на розвиток конкуренції?
 У чому полягають особливості комерційної таємниці?

Тема № 8 «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств»

Поняття і види зовнішньоекономічної діяльності підприємств.
 Методи здійснення зовнішньоекономічної діяльності.
 Валюта та платіжний баланс.
 Види посередників у зовнішньоекономічній діяльності.
 Державні та міжнародні організації підтримки підприємництва в Україні.
 Характеристика платіжного балансу України
 Що розуміють під зовнішньоекономічною діяльністю підприємства?
 Охарактеризуйте основні її види.
 Які обмеження зовнішньоекономічної діяльності може встановлювати держава? Які цілі при цьому вона переслідує?
 Які методи здійснення зовнішньоекономічної діяльності Вам відомі? Чим вони відрізняються?
 Поясніть, чим зумовлений поділ валют на вільноконвертовані, частково конвертовані та неконвертовані. Наведіть приклади кожної з них.
 Що таке платіжний баланс? Які складові платіжного балансу Ви знаєте?
 Загальна характеристика культури і етики зовнішньо-економічної діяльності підприємств.

Основні фактори, що впливають на культуру підприємства у міжнародному бізнесі.

Принципи міжнародної ділової етики. Етика індивідуальної відповідальності в бізнесі.

Основні етичні напрямки підприємництва у зовнішньо-економічній діяльності.

Якими є перспективні напрями розвитку міжнародної діяльності для підприємств України?

Якими нормативно-правовими актами, законами та стандартами регулюється підприємницька діяльність на міжнародному рівні?

Які особливості організації міжнародного бізнесу?

ЗРАЗОК ТЕСТІВ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1

Запитання 1: Відповідність (графічне)

Обрати відповідне визначення для кожного наведеного терміну

- ✓А. А. кількість товару, яку покупець хоче і може придбати за попит - це даних умов протягом певного періоду часу (дня, місяця, року тощо)
- ✓В. В. кількість товару, яку продавець бажає продати за даних пропозиція умов в одиницю часу (за день, неділю, місяць, рік тощо)
- це С. максимізація вигоди (доходу, прибутку) в процесі укладання різних угод
- ✓С. стратегія - D. реалізація стратегії бізнесу у відносинах з контрагентами в це кожному окремому випадку з використанням конкретних умов здійснення, строків і предметів угод, тобто способи та методи
- ✓D. тактика - це якими буде реалізована стратегія бізнесу
- ✓Е. Е. невизначеність природних, людських та економічних ризик - це факторів, які за несприятливих умов можуть призвести до збитків у фінансово-господарській діяльності

Запитання 2: Множина варіантів

Повна економічна влада суб'єкта над об'єктом і повна відповідальність суб'єкта за результати користування

1. власність
2. присвоєння
3. користування
4. розпорядження

Запитання 3: Множина варіантів

Підприємництво - це

1. самостійний вид діяльності, спрямований на отримання прибутку
2. ініціативна систематична форма економічної діяльності
3. будь-який вид економічної діяльності
4. усе вищезазначене

Запитання 4: Множина варіантів

Підприємницький прибуток - це

1. різниця між доходами і витратами, отримана внаслідок реалізації підприємницького рішення
2. сума всіх доходів підприємця
3. прибуток від основної діяльності підприємця

4. немає правильної відповіді

Запитання 5: Множина варіантів

Новаторська функція підприємництва - це

1. впровадження нових форм організації виробництва, оплати праці
2. виробництво товарів, необхідних суспільству
3. реалізація власної мети підприємця
4. продукування нових ідей

Запитання 6: Множинна відповідь

Найголовніші суб'єкти підприємництва - це

1. фізичні та юридичні особи, зареєстровані у встановленому порядку
2. підприємець, держава, споживачі, партнери, конкуренти
3. обидві відповіді правильні
4. варіант 3), а також громадяни інших держав

Запитання 7: Множина варіантів

Основні мотиви підприємницької діяльності

1. отримання прибутку, бажання заробити
2. самореалізація, впровадження власних ідей
3. соціальний престиж, досягнення визнання в суспільстві
4. усе перераховане

Запитання 8: Множина варіантів

Підприємницька ідея - це

1. виявлений інтерес, який має конкретні економічні параметри
2. сукупність підприємницьких рішень, готових до впровадження
3. система взаємопов'язаних рішень, спрямованих на отримання прибутку
4. сукупність новаторських знань щодо нових товарів і послуг

Запитання 9: Множина варіантів

Основними особистими якостями підприємця є

1. цілеспрямованість, ініціативність, прагнення до нововведень
2. освіта, інтелект, вихованість
3. аналітичний склад мислення, досвід у бізнесі
4. оптимізм, розкутість, привабливість

Запитання 10: Множина варіантів

Суть виробничо-технічної функції підприємництва полягає у

1. тому, що підприємство займається виробництвом продукції, товарів, робіт і послуг, на які є попит на ринку
2. підприємство є основним місцем працевлаштування громадян
3. реалізуючи свою продукцію за кордоном, підприємство може представляти країну на міжнародному ринку

4. усе вище перераховане

Модуль 2

Запитання 1: Множина варіантів

Податки - це:

1. обов'язкові платежі (збори), що стягуються до державного бюджету з юридичних та фізичних осіб
2. добровільні внески юридичних та фізичних осіб, що сплачуються до бюджетів відповідних рівнів
3. обов'язкові внески до бюджету відповідного рівня або державного цільового фонду, здійснювані платниками у порядку ' на умовах, що визначаються законами України про оподаткування
4. правильної відповіді немає

Запитання 2: Множина варіантів

Стимулююча функція податків полягає в тому, що:

1. за допомогою податкової системи держава перерозподіляє національний дохід на користь тих чи інших верств населення
2. держава, змінюючи умови оподаткування, застосовує систему податкових ставок, пільг і штрафів, сприяє вирішенню найважливіших соціально-економічних проблем
3. змінюючи податкові ставки, пільги та санкції, держава стимулює розвиток технологічного прогресу, інвестицій в базові галузі економіки
4. усі відповіді правильні

Запитання 3: Множина варіантів

Розрізняють такі типи менеджменту:

1. стратегічний, операційний
2. адміністративний, страховий, фінансовий
3. фінансовий, стратегічний, операційний
4. усі відповіді правильні

Запитання 4: Множина варіантів

Функція менеджменту - планування передбачає:

1. розподіл повноважень і відповідальності, виконання тих чи інших конкретних завдань, структура фірми тощо
2. пошук цілей фірми, визначення шляхів їх досягнення
3. стимулювання працівників до праці
4. ретельну перевірку виконання поставлених завдань

Запитання 5: Множина варіантів

Товари промислового призначення - це

1. товари повсякденного попиту
2. необоротні засоби, оборотні засоби, ділові послуги
3. оборотні і необоротні засоби
4. товари попереднього вибору

Запитання 6: Множина варіантів

Торгівлю класифікують за:

1. типом власності, рухом товарів, масштабами функціонування, сферами виробництва
2. типом власності, рухом товарів, часом проведення
3. обидві відповіді правильні
4. правильної відповіді немає

Запитання 7: Множина варіантів

Страховий документ - це

1. коносамент (накладна)
2. страховий поліс
3. рахунок-фактура
4. усе перераховане

Запитання 8: Множина варіантів

Супроводжувальний документ - це

1. коносамент (накладна)
2. страховий поліс
3. рахунок-фактура
4. усе перераховане

Запитання 9: Відповідність (графічне)

Знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміну

✓ А. Експорт	А. Операції з вивезення з країни товарів, капіталу, технологій
✓ В.	

Зовнішньоекономічна діяльність

✓ С. Імпорт	В. Сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних та комерційних функцій, які забезпечують обмін продукцією з матеріально-речовій формі, та мають місце як на території України, так і за її межами
✓ D. Реекспорт	
✓ E. Реімпорт	

С. Операції з ввезення в крашу товарів, капіталу, технологій

D. Продаж раніше імпортованого товару за кордон

E. придбання раніше експортованого без доробки товару за кордоном

Запитання 10: Множина варіантів

Брокерські операції – це

1. операції, які здійснюються на основі угоди, що укладається на певний період і для певного регіону між підприємством і посередником на здійснення операції купівлі-продажу за рахунок і від імені підприємства
2. операції, при яких посередник не купує товар у виробника, а здійснює угоди купівлі-продажу за його рахунок і за винагороду, обумовлену договором (до 10 % від суми угоди)
3. операції, які здійснюються на біржах і передбачають виконання контрактів між продавцями і покупцями
4. правильної відповіді немає.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Відповідно до навчального плану студенти виконують індивідуальне завдання з дисципліни «Менеджмент і підприємництво». Виконання індивідуального завдання сприяє поглибленому вивченню основних тем курсу, отриманню практичних навичок ведення бізнесу в умовах ринкових трансформацій економіки України, закріпленню знань щодо організації та ведення підприємницької діяльності.

Варіант індивідуального завдання студент обирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, Б, В	1
Г, Д, Е, Є	2
Ж, З, І, Ї	3
Й, К, Л	4
М, Н, О	5
П, Р, С	6
Т, У, Ф	7
Х, Ц, Ч	8
Ш, Щ	9
Ю, Я	10

Виконання індивідуального завдання студентами заочної форми навчання є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів.

Мета індивідуального завдання – поглибити знання в галузі підприємництва на основі визначення та аналізу його проблем, а також сформувати вміння самостійно працювати з навчальною спеціальною літературою, законодавчими актами, статистичними матеріалами та з матеріалами власних досліджень в організаціях.

Варіант індивідуального завдання містить теоретичну частину (два теоретико-методичні питання) та розрахункову частину (задачу). Загальна кількість контрольних питань охоплює основні теми дисципліни. У відповіді на поставлені теоретичні питання потрібно чітко й стисло викласти їх сутність, основні положення, принципи, теоретичні підходи, пояснити причинно-наслідкові зв'язки у рамках мікроекономічного аналізу. Задачі носять

конкретно-практичний або умовний характер, їх розв'язання має супроводжуватись коментарями, поясненнями та висновками.

У процесі підготовки та виконання індивідуального завдання слід вивчити рекомендовану літературу, ознайомитись з оглядами проблем господарської діяльності у періодичних виданнях, визначитись з методами та інструментарієм економічного аналізу, які будуть використані для розв'язання практичних завдань.

Структурно індивідуальне завдання з дисципліни „ Менеджмент і підприємництво « має складатись з:

- титульної сторінки (див. Додаток 1);
- переліку питань варіанта й умови задачі на другій сторінці – одночасно виступає змістом роботи:

- напроти кожного завдання праворуч зазначаються відповідні сторінки тексту контрольної роботи;

- відповіді на теоретичні питання – текст роботи має бути чітким та грамотним. Малюнки, таблиці та діаграми повинні бути пронумеровані, охайно оформлені та мати назву. Цитати необхідно брати в «лапки» та супроводжувати відповідними посиланнями, які бажано розміщувати внизу сторінки, відокремлюючи від основного тексту лінією та нумеруючи у порядку послідовності. Вони повинні давати досить повну інформацію про джерело з якого взято матеріал та містити: дані про автора, назву книги чи статті, рік та місце видання (для журналів – номер, для газет – дату виходу), сторінку, на якій розміщено текст. Посилання у індивідуальному завданні можуть робитись і в тексті у дужках, наприклад: [10, с.27], де перша цифра «10» означає номер джерела в бібліографічному списку, а друга – «27» його сторінку;

- розв'язання задачі;

- списку використаних джерел – приводиться в кінці роботи в алфавітному порядку. При посиланні на джерела інформації вказується порядковий номер в переліку використаної літератури, номер сторінки. Індивідуальне завдання має бути власноруч написано розбірливим почерком або набране на комп'ютері на окремих односторонніх аркушах формату А4 (основний текст гарнітура – Times New Roman, кегль – 14, відстань між рядками – 1,5 інтервали; абзац –1,25 см; поля: ліворуч – 2,5 см, праворуч –1 см, угорі та внизу –2 см). Обсяг індивідуального завдання – 15-20 сторінок. Сторінки мають бути пронумеровані (у правому верхньому кутку арабськими цифрами без крапки наприкінці, дотримуючись наскрізної нумерації: першою сторінкою є титульна, другою – зміст, на них номер сторінки не проставляють).

Закреслення, довільні скорочення (крім загальноновживаних) не

дозволяються. Графічний і табличний матеріал повинен бути оформлений відповідно до методичних вказівок по оформленню текстових документів.

Виконання кожного завдання слід починати з нової сторінки.

У кінці роботи наводиться список використаних джерел, складений в алфавітному порядку. Робота зшивається. У кінці роботи студент ставить свій підпис та дату її виконання. Контрольну роботу пишуть державною мовою. Виконану контрольну роботу студент подає в установлений термін для рецензування на кафедрі. При позитивній оцінці контрольну роботу допускають до захисту. Без захисту індивідуального завдання студент не допускається до складання заліку. Індивідуальне завдання, виконане по варіанту, що не відповідає першій букві прізвища, повертається студенту без розгляду.

Послідовність виконання індивідуального завдання

1. Індивідуальне завдання (зміст індивідуального завдання та його висвітлення).
2. Висновки та рекомендації.
3. Список використаної літератури.
4. Додатки (таблиці, схеми, документи тощо).

Індивідуальне завдання повинне бути виконане та здане у термін, встановлений навчальним планом. Студенти, які не здали індивідуальне завдання, не допускаються до заліку.

Індивідуальне завдання має бути надруковане за допомогою комп'ютера або написане власноруч. Забороняється вільне скорочення слів та фраз у роботі. Кожну сторінку роботи нумерують, залишаючи поле для зауважень викладача. Індивідуальне завдання студент повинен підписати і вказати дату її виконання. При задовільному виконанні індивідуального завдання робота буде зарахована. За наявності зауважень викладача студент доопрацьовує індивідуальне завдання.

ВАРІАНТИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Варіант 1

1. Сутність та функції підприємництва.
2. Обмеження в підприємницькій діяльності.
3. На конкретних прикладах розкрийте, переважно в яких сферах поширений франчайзинг. Поясніть чому.

Варіант 2

1. Принципи підприємницької діяльності.
2. Установчі документи суб'єктів підприємництва.
3. Поясніть основні причини обмеженості розвитку венчурного фінансування в Україні.

Варіант 3

1. Правова база розвитку підприємництва.
2. Механізм заснування власної справи.
3. Обґрунтуйте об'єктивну необхідність державного регулювання підприємництва і розкрийте його методи.

Варіант 4

1. Історичний розвиток поняття «підприємство».
2. Ліцензування і патентування в підприємницькій діяльності.
3. Форми фінансової підтримки малого і середнього підприємництва в Україні.

Варіант 5

1. Механізм державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності – юридичної особи.
2. Види господарських товариств та їх характеристика.
3. Урядові та неурядові організації, що сприяють розвитку підприємництва в Україні.

Варіант 6

1. Види підприємств в Україні.
2. Характеристика внутрішніх джерел фінансування підприємництва.
3. Лізинг як вид підприємницької діяльності.

Варіант 7

1. Підприємницька діяльність без створення юридичної особи.
2. Особливості фінансово-кредитного підприємництва.
3. Міжнародні організації, що сприяють розвитку підприємництва в Україні.

Варіант 8

1. Державна регуляторна політика у сфері підприємництва.
2. Комерційне посередництво як вид підприємницької діяльності.
3. Статутний фонд та його формування.

Варіант 9

1. Оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Роль бізнес-планування в підприємстві.
3. Припинення діяльності підприємницьких структур.

Варіант 10

1. Види підприємницької діяльності.
2. Спрощена система оподаткування.
3. Проблеми розвитку підприємництва в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ЗНАНЬ

1. Сутність і функції підприємництва.
2. Оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності-юридичних осіб.
3. Суб'єкти підприємництва.
4. Технологія розробки бізнес-плану.
5. Принципи підприємницької діяльності.
6. Статутний фонд та його формування.
7. Обмеження в підприємницькій діяльності.
8. Сутність та особливості корпорації.
9. Економічні засади підприємництва.
10. Способи сплати податків з доходів приватного підприємця.
11. Види підприємницької діяльності.
12. Торговельний патент: умови придбання, вартість, термін дії.
13. Необхідні умови розвитку підприємництва.
14. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва.
15. Організаційні форми підприємництва.
16. Сутність корпоративного управління.
17. Механізм державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності – юридичної особи.
18. Стадії розробки бізнес - плану.
19. Види господарських товариств та їх характеристика .
20. Механізм державного регулювання підприємницької діяльності.
21. Акціонерне товариство: сутність і види.
22. Джерела фінансування підприємництва в Україні.
23. Механізм державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності- фізичної особи.
24. Фінансово-кредитне підприємництво.
25. Лізинг як форма підприємницької діяльності.
26. Переваги та недоліки одноосібного володіння.
27. Ліцензування в підприємницькій діяльності.
28. Комерційне підприємництво.
29. Франчайзинг як форма підприємницької діяльності.
30. Підприємець-ключова фігура ринкової економіки.
31. Форми об'єднань підприємств в Україні.
32. Види підприємств в Україні.
33. Структура бізнес -плану.
34. Засновницькі документи суб'єктів підприємницької діяльності.
35. Бізнес-інкубатори як форма підтримки малого підприємництва.

36. Проблеми розвитку підприємництва в Україні.
37. Юридичний статус підприємництва.
38. Правові засади розвитку підприємництва.
39. Порядок патентування підприємницької діяльності.
40. Сутність і методи державного регулювання підприємництва.
41. Види лізингу.
42. Сутність і функції бізнес-плану.
43. Державні та міжнародні організації підтримки підприємництва в Україні.
44. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва.
45. Припинення діяльності підприємницьких структур.
46. Державна політика підтримки підприємництва.
47. Органи управління акціонерним товариством.
48. Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні.
49. Фіксований податок для суб'єктів малого підприємництва.
50. Статут підприємництва.
51. Суб'єкти підприємницької діяльності — платники ПДВ та акцизного збору.
52. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні.
53. Порядок відрахувань суб'єкта підприємницької діяльності — фізичної особи до Пенсійного фонду і фондів соціального страхування.
54. Підприємство: сутність, ознаки, функції.
55. Державна регуляторна політика у сфері підприємництва.
56. Загальна система оподаткування приватного підприємця.
57. Роль і значення посередницького підприємництва.
58. Переваги та недоліки партнерства (товариства).
59. Порядок відкриття рахунка суб'єкта підприємницької діяльності в установі банку.
60. Сутність і методи підприємницького управління.
61. Страхування як інструмент економічного захисту підприємця.
62. Основні методи впливу підприємця на підлеглих.
63. Управління економічними ризиками в підприємстві.
64. Форми спільного міжнародного підприємництва.
65. Функціональне управління в підприємстві.
66. Сутність, види та елементи підприємницької культури.
67. Механізм зменшення економічних ризиків у підприємстві.
68. Світовий досвід створення вільних економічних зон.
69. Підприємницька етика.
70. Управління мотивацією персоналу.
71. Інструменти управління ризиками.
72. Форми коопераційних зв'язків суб'єктів в підприємстві.

73. Причини економічних ризиків у підприємстві.
74. Кредитування та його роль у розвитку підприємства.
75. Соціальні цінності та культура підприємницької діяльності.
76. Кредитні спілки та їх роль у розвитку підприємства.
77. Інноваційна діяльність суб'єктів підприємства.
78. Нові напрями розвитку підприємства в Україні.
79. Особливості функціонування товарної біржі.
80. Селянське (фермерське) господарство як форма підприємницької діяльності.
81. Тенденції та проблеми розвитку фермерства.
82. Основні напрямки державної підтримки селянських (фермерських) господарств.
83. Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Виникнення та еволюція поняття «підприємництво»
2. Основні функції підприємництва та комплексна характеристика його сучасної сутності
3. Сутність та принципи складання бізнес-плану
4. Сутність та еволюція економічних систем
5. Товарне виробництво – матеріальна основа виникнення підприємництва
6. Підприємницька ідея
7. Визначення переваг створюваного підприємства
8. Засновницькі документи та їх підготування
9. Статутний фонд та його формування
10. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності
11. Основні способи організації власного бізнесу
12. Обмеження підприємництва
13. Припинення діяльності підприємства
14. Економічна свобода – основна передумова розвитку підприємництва
15. Рушійні сили підприємництва
16. Умови та принципи підприємницької діяльності
17. Психологія та етика підприємництва
18. Психологія підприємницького ризику
19. Культура підприємницької діяльності
20. Соціальна відповідальність бізнесу
21. Закони, які управляють поведінкою підприємців-товаровиробників
22. Основні типи та форми власності
23. Основні види підприємств та їх організаційні форми
24. Організаційно-правові форми підприємств та підприємницької діяльності
25. Місце і роль малого підприємництва в економіці
26. Сутність та еволюція маркетингу
27. Види маркетингової діяльності
28. Стратегія, програми та принципи маркетингу
29. Цінова політика підприємств
30. Якість товарів та їх доведення до споживачів
31. Життєвий цикл товару
32. Закономірності створення нових товарів
33. Ринкова символіка товару

34. Сутність та завдання збуту
35. Фінанси підприємства та фінансовий менеджмент.
36. Джерела залучення фінансових ресурсів та процес інвестування
37. Види інвестицій
38. Інвестиційні проекти підприємств та їх ефективність
39. Роль податків у фінансовій системі підприємства
40. Класифікація податків
41. Методи нарахування податків
42. Основні принципи кредитування
43. Лізинг і факторинг
44. Суть факторингу та форфейтингу
45. Кредити та платоспроможність підприємства
46. Основні види акцій
47. Сутність менеджменту
48. Функції менеджменту та форми управління підприємством
49. Етапи та методи прийняття управлінських рішень
50. Принципи та критерії роботи менеджера
51. Сутність та принципи складання бізнес-плану
52. Техніка складання бізнес-плану
53. Структура та зміст бізнес-плану
54. Світова торгівля та зовнішньоекономічна діяльність підприємств
55. Необхідність державного регулювання підприємницької діяльності
56. Правова база підприємництва в Україні
57. Історія розвитку теорії підприємництва.
58. Визначення підприємництва згідно чинного законодавства України.
59. Принципи підприємницької діяльності.
60. Функції підприємницької діяльності.
61. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності в ринковій економіці.
62. Вплив державних структур на суб'єкти ділових стосунків.
63. Права та обов'язки підприємців.
64. Види підприємств та їх класифікація.
65. Сутність, переваги та недоліки одноособового володіння.
66. Особливості та види персональних товариств.
67. Визначення персонального товариства (партнерства).
68. Види персональних товариств.
69. Переваги та недоліки партнерств.
70. Визначення товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, акціонерного товариства.
71. Особливості акціонерних товариств.

72. Порядок створення та структура управління акціонерного товариства.
73. Публічні та приватні акціонерні товариства.
74. Переваги та недоліки акціонерних товариств.
75. Вибір ідеї та визначення раціональної стартової стратегії.
76. Формування статутного фонду та порядок створення нового підприємства.
77. Засновницькі документи.
78. Припинення діяльності підприємницьких структур.
79. Особливості та відмінності ринку в контексті підприємницької діяльності.
80. Сутність підприємницької таємниці.
81. Методологія планування підприємницької діяльності.
82. Бізнес-план як основа створення підприємства.
83. Аналіз майбутнього ринку збуту.
84. Необхідність державного регулювання підприємницької діяльності.
85. Особливості впровадження маркетингу в підприємницьку діяльність.
86. Види маркетингової орієнтації підприємницької діяльності.
87. Характеристика принципів впровадження маркетингу в підприємницьку діяльність.
88. Організація підприємницької діяльності на засадах маркетингу.
89. Типи споживачів в залежності від етапу здійснення покупки.
90. Менеджмент як економічна категорія в його еволюційному становленні.
91. Витоки менеджменту підприємницької діяльності.
92. Особливості діяльності підприємця-менеджера.
93. Загальна характеристика культури і етики підприємництва.
94. Основні фактори, що впливають на культуру підприємства.
95. Принципи ділової етики.
96. Етика індивідуальної відповідальності бізнесу.
97. Основні етичні напрямки підприємництва.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Аванс – грошова сума, яку сплачують в рахунок наступних платежів.

Агент – посередник між покупцями і продавцями, який у комерційній діяльності виконує також функції брокера, дилера тощо; діє за дорученням і від імені іншої особи в рамках агентської угоди за певну винагороду.

Актив(и) – 1) перевищення грошових доходів над видатками; 2) частина бухгалтерського балансу, що відображує у грошовому вираженні всі матеріальні та фінансові цінності, які належать даній юридичній особі з погляду їх складу і розміщення.

Акциз – один з найпоширеніших державних непрямих податків на продукти масового попиту (цукор, тютюн, горілку тощо), який стягує з виробників або продавців товарів і переносить на ціну товару та споживача.

Акціонерне товариство – форма організації господарських об'єднань, що ґрунтується на концентрації коштів випуском та продажем акцій. Акціонерне товариство є юридичною особою і відповідає за зобов'язаннями в межах майна, яке йому належить. Відповідальність кожного акціонера обмежується вартістю його акцій. Акціонерні товариства бувають двох типів: приватні, коли акції мають обіг тільки всередині товариства, і не подані на фондовій біржі; публічні акції мають обіг на ринку цінних паперів.

Акціонерний капітал – основний капітал акціонерного товариства; створюється за рахунок випуску акцій. Розрізняють акціонерний капітал: статутний – записаний (зафіксований) у статуті; передплатний – акумульований передплатою акцій; сплачений – фактично внесений під час передплати.

Акція – один з видів цінних паперів, що свідчить про вкладення певної суми грошей у статутний фонд акціонерного товариства.

Амортизація – поступовий знос основних фондів (устаткування, споруд, будівель) перенесення їхньої вартості в міру зношення на собівартість продукції, яку виробляють, для подальшого відшкодування зносу основних фондів.

Асоціація (союз, спілка) – найпростіша форма договірного об'єднання підприємств та інших підприємницьких структур з метою постійної координації господарської діяльності.

Аудит – перевірка бухгалтерської звітності, обліку, первинних

документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання для визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності законодавству та встановленим нормативам.

Аудиторська служба (аудит) – спеціалізована фірма, яка перевіряє стан фінансово-господарської діяльності акціонерних товариств, комерційних банків та інших суб'єктів ринкової економіки на основі укладених з ними угод.

Аукціон – продаж з публічних торгів, при якому товари або майно, які продають, купує особа (організація), яка запропонувала за них найвищу плату.

Банк – кредитно-фінансова установа, яка здійснює залучення і нагромадження вільних коштів підприємств та організацій (усіх видів власності), населення (пасивні операції), а також емісію грошей (випуск грошей в обіг), випуск цінних паперів, кредитування народного господарства і населення, надання різного роду позичок на умовах платності, зворотності, строковості (активні операції).

Банкрутство – боргова неспроможність, неможливість підприємця сплатити за своїми борговими зобов'язаннями через відсутність коштів, неплатоспроможність, фінансовий крах, розорення. Добровільне банкрутство виникає у зв'язку із заявою в суд самого боржника; примусове – при зверненні в суд кредиторів.

Бартер – натуральний товарообмін, коли певна кількість одного або кількох товарів замінюють на еквівалентну за ціною кількість іншого (інших) товару. Обмін здійснюють на безгрошовій основі.

Бізнес (англ. business – справа, заняття) – будь-яка економічна діяльність в умовах ринкової системи господарювання, що приносить власнику певний зиск (прибуток).

Бізнес-план – розроблений у письмовій формі документ, що всебічно висвітлює суть і перспективи будь-якого пропонованого комерційного заходу (зокрема інноваційного, інвестиційного або іншого проекту) і подається потенційному інвестору з метою переконати його в ефективності інвестування.

Біржа – установа (організація), в якій здійснюють купівлю – продаж (біржова операція) товарів (товарна), цінних паперів (фондова), валюти (валютна), найм робочої сили (праці), інформації (інформаційна), науково-технічних розробок (інтелектуальних ресурсів) на основі співвідношення попиту та пропозиції. У широкому розумінні виступає як організований ринок торгівлі зазначеними ресурсами.

Брокер – посередник при укладанні угод між продавцями і покупцями товарів, цінних паперів, валют тощо.

Бюджет – збалансований кошторис, де відображають грошові доходи і видатки на певний період. Якщо видаткова частина перевищує доходну, то бюджет зводиться з дефіцитом (нестачею). Перевищення доходів над видатками утворює позитивний залишок бюджету. Основним джерелом доходів державного бюджету виступають відрахування від доходів підприємств у вигляді податків, а також на доходи населення.

Валова продукція – загальний обсяг продукції, виражений у грошових одиницях, вироблений підприємством за певний період (місяць, квартал, рік).

Валюта – грошова одиниця, яку використовують для вимірювання величин вартості товарів; грошова одиниця певної країни (долар США, японська єна, угорський форинт тощо) і той чи той її тип (золота, срібна, паперова).

Вексель – письмове боргове зобов'язання встановленої форми, що дає його власнику (векселетримачу) право вимагати від боржника (векселедавця) сплати зазначеної у векселі суми грошей.

Венчурні підприємства (англ. Venture – ризик) – «ризикові» фірми, що звичайно здійснюють комерційну апробацію науково-технічних новинок; до них належать, як правило, малі і середні фірми наукомістких галузей економіки.

Виробнича кооперація – форма співробітництва, за якої закінчений виробничий цикл здійснюється всіма співпрацюючими партнерами, а кожний з них виконує лише свою частку робіт щодо виробництва певних конструктивних елементів (деталей, вузлів, складальних одиниць) і складання готових виробів.

Господарська діяльність – діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають ціновий вираз.

Грошовий потік – основний показник, що характеризує ефект інвестицій у вигляді повернених інвестору грошових коштів. Величина грошового потоку складається з чистого прибутку і суми амортизаційних відрахувань від вартості матеріальних і нематеріальних активів фірми.

Гудвіл (англ. goodwill – доброзичливість, добра воля) – різниця між ринковою та індексованою балансовою вартістю фірми (компанії).

Дебіторська заборгованість – сума боргів, що належить підприємству (фірмі, компанії) і виникла внаслідок невиконання комерційно-господарських, фінансово-грошових зобов'язань з боку юридичних чи фізичних осіб

Девальвація – зниження офіційної вартості – золотого вмісту національної грошової валюти, що здійснюється в офіційному порядку. Девальвація характеризує кризовий стан економіки, супроводжуваний збільшенням маси грошей, яка перебуває в обігу.

Демпінг – продаж товарів за штучно зниженими цінами, значно меншими, ніж їхня собівартість. При високих цінах на внутрішньому ринку продаж товарів на експорт за зниженими (демпінговими) цінами сприяє витісненню конкурентів і завоюванню зовнішнього ринку.

Депозит – 1) кошти або цінні папери, які віддають на тимчасове збереження в кредитні установи (банки, ощадні банки); 2) грошова сума (цінні папери), яку вносить боржник у судові органи для передання кредиторіві (внесок за судовим позовом).

Державний фонд зайнятості – спеціальний фонд для фінансування заходів, зв'язаних безпосередньо з діяльністю центрів зайнятості населення (проведення профорієнтації, професійного навчання вивільнених працівників та безробітних, виплата тимчасової допомоги по безробіттю; надання безвідсоткової позики безробітним для започаткування підприємницької діяльності; оплати праці працівників служб зайнятості населення).

Дефолт – невиконання всіх або частини умов договорів позики. Можуть оголошувати компанії, приватні особи або держави (суверенний Д.), нездатні обслуговувати всі або частину своїх зобов'язань.

Диверсифікація виробництва (лат. *diversus* – різний та *facere* – робити) – одночасний розвиток кількох або багатьох не зв'язаних технологічно видів виробництва та обслуговування, розширення асортименту продуктованих виробів і (або) послуг, що дає можливість фірмі забезпечувати відносну фінансову стабільність, оскільки тимчасові збитки від нерентабельних виробів можуть перекриватися прибутком від інших видів продукції.

Дивіденд – доход, одержуваний власником акцій; є частиною прибутку акціонерного товариства (за результатами господарської діяльності за рік після сплати відповідних податків, різного роду відрахувань). Величина дивіденда залежить від суми одержаного прибутку, а також від виду акції.

Дилери – юридичні або фізичні особи (посередницькі структури), які

здійснюють перепродаж товарів від свого імені та за власний рахунок

Директорування – інтегрований вид управлінської діяльності, що складається з трьох компонентів: мотивації, лідерства, комунікації.

Дисконтна ставка – ставка відсотка, за якою майбутня вартість грошей приводиться до теперішньої їхньої вартості, тобто відбувається процес дисконтування.

Дисконтування – метод приведення майбутньої вартості грошей до їхньої теперішньої вартості (вартості поточного періоду).

Дистриб'ютори – посередники, що спеціалізуються на придбанні товарів безпосередньо у виробників та реалізації (розподілі) цих товарів постійним клієнтам.

Договір (контракт, угода) – форма закріплення партнерських зв'язків, а саме: предмета договору, взаємних прав і обов'язків, наслідків порушення домовленостей.

Договір поручительства – договір, що укладається між трьома сторонами (поручителем, кредитором і боржником) і є доповненням до кредитного договору.

Договір поставки – офіційна угода між партнерами (підприємствами, організаціями) на поставку виготовлювачем покупцю продукції в установленій термін, належного асортименту та якості зі своєчасною оплатою споживачем.

Договір про спільну діяльність – нескладний документ господарського призначення, згідно з яким організується спільна діяльність без створення для цієї мети юридичної особи.

Договірна ціна – ціна, що встановлюється за згодою партнерів (продавців і покупців) з урахуванням основних ринкових чинників.

Дотація – державна виплата, яка надається в безповоротному порядку тій або іншій підприємницькій структурі, що зазнала економічної скрути за об'єктивних причин.

Експорт – вивезення за межі країни товарів, послуг та капіталу для продажу, щоб отримати дохід.

Ембарго – заборона державною владою ввезення та вивезення товарів або валюти в іншу країну, яку диктують економічні або політичні мотиви.

Емісія – випуск в обіг грошей та цінних паперів (акцій, облігацій, депозитних сертифікатів та інших зобов'язань).

Емітенти – органи організаційно-економічного управління народним господарством країни, що випускають в обіг гроші (у готівковій і безготівковій формах), акції, облігації, скарбничі векселі та інші цінні папери. В Україні емітентами грошових знаків та цінних паперів є Національний банк України, комерційні та інвестиційні банки, фірми (підприємства, компанії, організації).

Ефект – результат, що у кінцевому підсумку очікується або фактично досягається за рахунок здійснення інвестицій. Він може виражатись у додатковій сумі товарообігу (обсягу продажу), валового або чистого доходу (прибутку), грошового потоку тощо.

Ефективність – результат, наслідок будь-яких причин, сил, дій; Е. економічна – показник економії суспільної праці в результаті вжиття певних заходів; ступінь віддачі виробництва, машин, апаратів.

Ефективність інвестиційного портфеля характеризує формування і використання вартості цінних паперів (акцій, облігацій, ощадних та інвестиційних сертифікатів) за критеріями поточної дохідності або зростання власного капіталу за умови певного рівня підприємницького ризику.

Ефективність реальних інвестицій – поняття, що характеризує різнобічне дохідність інвестування. Для оцінки ефективності реальних інвестицій можна використовувати такі основні показники: 1) чистий приведений дохід; 2) індекс дохідності; 3) період окупності; 4) внутрішня норма дохідності.

Життєвий цикл товару – складається з п'яти стадій: 1) впровадження; 2) зростання; 3) зрілості; 4) насиченості; 5) спаду. На кожній стадії розв'язують певні завдання, пов'язані з виробництвом та реалізацією товару.

Зовнішнє середовище – зовнішні умови та чинники здійснення підприємницької діяльності, що не залежать від фірми (підприємства, організації), але мають бути обов'язково враховані нею (ним) у розробці стратегії її (його) розвитку, бізнес-плану тощо.

Зовнішня торгівля – сектор економіки окремої держави, суб'єктами якої є її підприємницькі структури, пов'язані з реалізацією товарів (послуг) на зарубіжних ринках.

Золотий запас – резервний фонд золота у зливках і монетах, що належить центральному емісійному банкові або скарбниці країни.

Імідж – сформований і стійкий «образ» товару, послуги, підприємства (що виробляє цей товар), людини, торговельної марки (марки обслуговування).

Може бути позитивний і негативний.

Інвестиційна діяльність – сукупність практичних дій фізичних і юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій.

Інвестиційна компанія – різновид кредитно-фінансових інституцій, які акумулюють грошові кошти приватних інвесторів з допомогою емісії власних цінних паперів (зобов'язань), а також вкладення цих коштів в акції й облигації у власній країні та за кордоном.

Інвестиційна політика – комплекс господарсько-управлінських рішень її суб'єктів (держави, юридичних і фізичних осіб), що визначає конкретні спрямування інвестицій, заходи щодо їхнього нагромадження і використання у пріоритетних та економічно вигідних сферах діяльності (створення і модернізація основних фондів; поповнення до нормативного рівня оборотних коштів; науково-технічна продукція; інтелектуальні цінності тощо).

Інвестиційна привабливість фірми – інтегрована фінансово-економічна оцінка тієї чи іншої фірми як потенційного об'єкта інвестування. Використовується інституціональними та індивідуальними інвесторами для визначення доцільності й ефективності вкладення власного капіталу.

Інвестиційна програма – окрема частина реалізованого інвестиційного портфеля фірми. Як правило, інвестиційна дорученням своїх клієнтів. За виконання такої операції банк бере комісійні у встановленому розмірі.

Інноваційна модель підприємництва – уявний процес підприємницької діяльності, що передбачає активне використання нових управлінських рішень задля постійного зростання економічної та соціальної ефективності господарювання.

Іноземні інвестиції – довгострокові вкладення капіталу закордонними власниками в різні галузі економіки, реалізація вивозу підприємницького капіталу у країни-реципієнти, створення за кордоном філій або дочірніх підприємств, спільних підприємницьких структур.

Інтенсифікація ринку – організаційно-економічні зусилля підприємства, спрямовані на зміцнення своїх позицій на певному ринку здійсненням провідної стратегії маркетингу.

Інфляція – перепоповнення каналів грошового обігу масою надлишкових паперових грошей, що викликає їх знецінювання, зростання цін на предмети першої потреби, зниження валютного курсу, падіння реальної заробітної плати.

Іпотека – застава нерухомого майна (землі, виробничих та житлових

будівель, споруд тощо) для одержання позики на тривалий строк.

Іпотечний кредит – довгострокові позички, що надаються під заставу нерухомості – землі та будівель виробничого і житлового призначення. Такий кредит надають переважно спеціалізовані іпотечні банки. Неповорнення заборгованості в строк призводить до втрати нерухомості позичальником.

Капітал – сукупність матеріальних та грошових коштів, а також інтелектуальних здобутків, використовуваних у процесі виробництва та інших сферах діяльності з метою отримання прибутку. У більш вузькому значенні – активи фірми (підприємства) за мінусом її зобов'язань (заборгованості).

Капітал акціонерного товариства – сукупність індивідуальних капіталів, об'єднаних через емісію та розміщення акцій і облігацій; він є власним стартовим капіталом акціонерного товариства і може збільшуватись за рахунок капіталізації певної частки отримуваного фірмою (підприємством) прибутку та додаткової емісії цінних паперів.

Капітальні вкладення – інвестиції у відтворення основних фондів і на приріст матеріально-виробничих запасів.

Кліринг – система безготівкових розрахунків за товари, цінні папери та надані послуги заліком взаємних вимог.

Коефіцієнт загальної ліквідності – один з важливих показників, що характеризує ступінь покриття поточних зобов'язань за рахунок поточних активів. Він обчислюється діленням поточних активів на загальну суму короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт фінансової незалежності – ступінь незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Командитне товариство (франц. *commandite*— товариство на вірі) – вид господарської організації, яка включає (поряд з учасниками, що несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном) одного або кількох учасників, відповідальність яких обмежується внеском у майно товариства.

Комерційна тріангуляція («трикутник») – одна з форм співробітництва (партнерських зв'язків) у сфері товарообміну, за якої у здійсненні бартерних операцій можуть брати участь не дві, а три чи більше сторін, якщо цього вимагає пошук необхідних видів (груп) товарів.

Комерційний кредит – кредит, який надають один одному промисловці й торговці у вигляді відстрочки платежу за продані товари.

Комерційний трансферт – форма співпраці у сфері фінансових відносин, що використовується в міждержавних відносинах і означає взаємне придбання партнерами капіталу в національній валюті у визначених розмірах за договірною ціною.

Комерція – торговельна діяльність, спрямована на одержання прибутку.

Комівояжери – це підприємці-посередники, які не просто продають, а й доставляють товари покупцям.

Комісіонери – агенти-оптовики, що самостійно розпоряджаються товаром, беручи його на комісію.

Комітент – сторона в угоді комісії, яка доручає іншій стороні (комісіонеру) за винагороду комісійний продаж товарів, валюти та цінних паперів. Угода між комісіонером і комітентом укладається в інтересах та за рахунок комітента.

Компенсаційна угода (операція) – домовленість про бартер, але з можливим частковим погашенням заборгованості грошима чи цінними паперами.

Конверсія підприємства – істотне (іноді повне) перепрофілювання підприємства на виробництво іншої продукції під впливом докорінної зміни ринкового середовища або глобальних чинників розвитку економіки.

Конверсія цінних паперів (лат. *conversio* – перетворення, зміна) – обмін акцій або облігацій одного типу на цінні папери іншого типу, що емітовані тією самою компанією чи різними підприємницькими структурами в межах країни.

Конкурентоспроможність продукції – сукупність споживчих якостей товару, які відображають його відмінність від аналогічного товару (товару-конкурента) за ступенем відповідності конкретним суспільним потребам і вартістю (ціною).

Конкуренція – 1) суперництво, боротьба за досягнення найкращих результатів на будь-якій ниві; 2) боротьба між фірмами (підприємцями) за вигідніші умови виробництва та збуту товарів; 3) боротьба між країнами за джерела сировини, ринки збуту і сфери вкладання капіталу.

Консалтинг – консультування з різних питань.

Консорціум – тимчасове статутне об'єднання промислового і банківського капіталу для реалізації певної підприємницької ідеї та досягнення загальної мети (здійснення спільного інноваційно-інвестиційного чи іншого

господарського проекту).

Контрольний пакет акцій – частка акцій, що зосереджена в руках одного власника і дає можливість здійснювати фактичний контроль за діяльністю акціонерного товариства. Теоретично він має становити понад 50% суми випущених акцій, але на практиці може бути меншим, оскільки не всі акціонери мають право голосу та можливість брати участь у загальних зборах.

Концерн – організаційна форма статутного об'єднання різногалузевих підприємницьких структур, що характеризується органічним поєднанням власності та контролю з використанням (найчастіше) принципу диверсифікації виробництва.

Кореспондентський рахунок – рахунок для обліку розрахунків, що їх виконує одна кредитна установа за дорученням і на кошти іншої на підставі укладеного кореспондентського договору.

Корпоратизація – процес перетворення у відкриті акціонерні товариства державних підприємств, закритих акціонерних товариств, певна частка статутного фонду яких належить державі, об'єднань і підприємств зі змішаною формою власності, в яких є державне майно.

Корпорація (лат. corporatio – об'єднання, співтовариство) – 1) товариство, союз, група осіб, що об'єднуються добровільно за ознакою спільності (однаковості) професійних або групових інтересів; 2) широко використовувана форма акціонерного товариства.

Котирування – встановлення курсів іноземних валют, цінних паперів, цін на біржові товари відповідно до чинних законодавчих норм та усталеної практики.

Кредит – позичка на певний строк у грошовій або товарній формі на умовах повернення і сплати відсотка за користування.

Кредитна лінія – згода банку (надається фірмі-позичальнику) здійснювати надання позик у майбутньому в розмірах, що не перевищують обумовлені заздалегідь межі.

Лізинг – договір на право користування устаткуванням та майном на основі орендних відносин.

Ліквідність підприємства – спроможність підприємства своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями або можливість перетворення статей активу балансу на гроші для оплати зобов'язань.

Ліцензія – спеціальний дозвіл, який отримують від державних органів на ввезення – вивезення або транзит певних товарів.

Ломбарди – кредитні установи, що позичають гроші під заставу рухомого майна (предметів особистого користування і домашнього вжитку).

Лот – неподільна партія товарів, що виставляється на аукціон; одиниця торговельних угод на біржах (наприклад 100 акцій).

Мале підприємництво – це самостійна, систематична, інноваційна діяльність певних суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, на власний ризик з метою задоволення потреб споживача та отримання економічного інтересу.

Мале підприємство – підприємство, фірма будь-якої галузі господарства з невеликою кількістю штатних працівників.

Малий бізнес – малі фірми, що функціонують в умовах ринку в різних сферах суспільного виробництва. Характеризується невеликими обсягами виробництва (робіт, послуг) та кількістю зайнятих.

Маркетинг – система організації діяльності підприємства, фірми, коли в основі ухвалення господарських рішень лежать вимоги ринку та одержання максимального прибутку. До основних функцій маркетингу належать: комплексне вивчення ринку, планування товарного асортименту, політика цін, реклама і стимулювання збуту, управління збутом та післяпродажним обслуговуванням.

Менеджер – професійний управитель, який має спеціальну підготовку й здійснює керівництво підприємством, фірмою тощо.

Менеджмент – 1. Політика забезпечення ухвалених рішень у сфері бізнесу на основі комплексного аналізу факторів, що впливають на його ефективність. 2. Організація ефективної роботи підлеглих, яку здійснює керівник, цілеспрямований вплив на них в інтересах успішного розв'язання поставлених завдань.

Методи управління – способи, засоби управлінської діяльності, за допомогою яких роботу персоналу спрямовують на досягнення цілей, які стоять перед об'єктом управління.

Міжнародна підприємницька діяльність – це спільний бізнес у сфері практичної реалізації форм міжнародних економічних відносин.

Міжнародна торгівля – об'єднує зовнішні сектори національних

економік. Пов'язана зі світовими ринками і яку регулюють міжнародні економічні організації.

Мотивація – спонукальна причина, привід до будь-якої дії.

Нематеріальні активи – цінності, які не є фізичними об'єктами, але мають вартісну оцінку (патенти, ліцензії, «ноу-хау», товарні знаки тощо) та є в розпорядженні підприємства (фірми).

Ноу-хау (знаю як) – система різних знань науково-технічного, економічного, правового характеру, практично потрібних для певної діяльності, але таких, що не стали загальним надбанням. Передавання, обмін і поширення ноу-хау здійснюють на комерційній основі укладанням ліцензійних договорів.

Об'єкти інвестування – реальні інвестиційні проекти, об'єкти нерухомості, різноманітні фінансові інструменти (насамперед інструменти фондового ринку), що є предметом інвестування.

Облігація – вид цінного паперу (на пред'явника), за яким її власникові сплачують щорічний дохід, розмір якого заздалегідь встановлено у формі певного відсотка до номінальної вартості облігації.

Оборотний капітал (оборотні активи) – сукупність коштів фірми, вкладених в оборотні фонди та фонди обігу, що забезпечують безперервний процес виробничо-господарської і комерційної діяльності та повністю споживаються протягом виробничого циклу.

Оборотні кошти – кошти, що постійно перебувають в русі й переносять повністю свою вартість на знову створений продукт.

Одноосібне володіння – підприємство, власником якого є фізична особа або сім'я. Вона отримує певний прибуток (дохід), але несе весь тягар господарського ризику від ведення власного бізнесу.

Онкольний кредит – короткостроковий кредит, що повертається позичальником на першу вимогу банку.

Опціон – угода, в якій одна сторона надає іншій право купити або продати фінансовий інструмент (акція, облігація, ф'ючерсний контракт, відсоткова ставка, іноземна валюта). Інша сторона виплачує певну суму за купівлю або продаж за фіксованою ціною, не беручи на себе зобов'язання здійснити цю угоду.

Організаційна структура управління – це форма системи управління, яка визначає склад, взаємодію та підпорядкованість її елементів (виробничих і

управлінських підрозділів).

Оренда (лат. *arrendare* – позичати на обумовлений термін) – надання майна в тимчасове користування за певну плату.

Основний капітал (основні активи) – сукупність грошових коштів фірми, вкладених в основні фонди (технічні засоби виробництва), що тривалий час беруть участь у процесах виробничої і комерційної діяльності та переносять на продукцію (послуги) свою вартість частинами – внаслідок щорічних амортизаційних відрахувань.

Оферта – офіційна письмова комерційна пропозиція, спрямована потенційному покупцеві, про продаж товару на певних умовах.

Офшор – фінансовий інститут, який надає спеціальні податкові та інші пільги іноземним компаніям, зареєстрованим у країні розташування.

Паблік рилейшнз – сукупність методів та форм відносин, зв'язків з громадськістю. Є складовою частиною реклами і маркетингу.

Період окупності інвестицій – один з показників ефективності інвестицій, що характеризує термін (кількість років або місяців), за який вони повністю окупаються; його розраховують діленням загальної суми інвестицій на середньорічний грошовий потік, приведений до теперішньої вартості.

Персонал – сукупність постійних працівників, які мають потрібну професійну підготовку та (або) досвід практичної діяльності.

Підприємець – самостійний агент ринку, котрий діє на свій страх і ризик, та несе особисту відповідальність за результати бізнесової діяльності. Підприємець завжди є власником певного капіталу і водночас якоюсь мірою менеджером.

Підприємництво – самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, яку здійснюють суб'єкти господарювання (підприємці) для досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Підприємницький капітал – усі грошові витрати, які необхідно здійснити для практичної реалізації підприємницького проекту і отримання очікуваного економічного ефекту. Він складається з основного та оборотного капіталу (активів).

Підприємницький ризик – діяльність підприємця, розрахована на позитивний кінцевий результат (одержання максимально можливого прибутку),

але з небезпекою частково або повністю втратити не тільки сподіваний зиск, а й власний капітал за несприятливих економічних обставин.

Підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб способом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності.

Повне товариство – вид господарської організації, всі учасники якої здійснюють спільну підприємницьку діяльність і несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

Податок – обов'язковий платіж, який стягує держава або від імені держави з підприємств та населення у встановленому законодавством порядку.

Позика – договір, за яким одна сторона передає у власність або оперативне управління іншій стороні гроші або матеріальні цінності, а позичальник зобов'язується повернути одержані суми й цінності на умовах, обумовлених у договорі.

Попит – сукупність платоспроможних потреб населення на споживчі товари та послуги.

Посередники – фізичні або юридичні особи, що представляють на ринку інтереси виробників чи споживачів, не будучи такими.

Постачальник або **вендор** (англ. vendor) – будь-яка юридична (організація, підприємство, установа) або фізична особа, що поставляють товари або послуги замовникам. Постачальник здійснює підприємницьку діяльність відповідно до умов укладеного договору поставки, який є одним з видів договору купівлі-продажу.

Поточний рахунок – рахунок у банку юридичної або фізичної особи, що служить для зберігання коштів і здійснення розрахунків.

Початковий (стартовий) капітал – капітал, що вкладається у будь-яку власну справу з самого початку практичної реалізації підприємницького проекту або на початковій стадії підприємницької діяльності взагалі.

Премія за низьку ліквідність – додатковий дохід, виплачуваний (або передбачений до виплати) інвестору з метою відшкодування його ризиків, що зв'язані з низькою ліквідністю об'єктів інвестування. Розмір премії залежить від рівня ліквідності інвестицій.

Премія за ризик – додатковий дохід (премія), виплачуваний (або передбачений до виплати) інвестору за той рівень інвестицій, що перевищує безризиковий. Розмір цієї премії залежить від рівня ризику і визначається за допомогою моделі «лінії надійності ринку».

Прибутковість інвестицій – показник, який характеризує відношення середньорічної суми чистого прибутку (балансового прибутку за мінусом обов'язкових платежів із загальної його суми) до обсягу інвестицій. Він відбиває роль прибутку у формуванні загальної дохідності інвестицій.

Прибуток – кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, який визначається як різниця між виручкою і витратами.

Прогресивні податки (ставки) – це податки, ставки і розмір яких збільшується із збільшенням обсягу об'єкта оподаткування.

Продуктивність праці – кількісне відношення обсягу (маси) отриманого продукту до праці, затраченої на її виготовлення. Вимірюється кількістю продукції на одиницю часу (виробітком) або витратами часу на одиницю продукції (трудомісткістю).

Проектне фінансування – форма партнерських зв'язків у сфері виробництва, за якої: а) одна із сторін бере на себе зобов'язання фінансувати реалізацію проекту іншого партнера; б) одна сторона, що має власний розроблений проект, пропонує його іншій стороні, реалізує і фінансує.

Пропозиція – сукупність товарів, що перебувають на ринку, або здатних бути поставленими туди.

Реальні інвестиції – вкладення капіталу у реальні матеріальні і нематеріальні (інноваційного характеру) активи підприємства.

Реінвестиції – повторні додаткові вкладення коштів, одержаних як дохід від інвестиційних операцій.

Реклама – спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яку розповсюджують в будь-якій формі і в будь-який спосіб для прямого або опосередкованого одержання прибутку.

Реновація – економічний процес оновлення елементів основних виробничих фондів, що відбуваються внаслідок фізичного (матеріального) спрацьовування та техніко-економічного старіння.

Рентабельність – відносний показник ефективності роботи підприємства.

Реципієнт – фізична або юридична особа чи держава, що отримує будь-

які інвестиції та інші інвестиційні ресурси.

Ринкова інфраструктура – сукупність різноманітних суб'єктів сфери обігу, яка забезпечує необхідні умови для нормального функціонування ринкової економіки.

Ринок – 1) місце торгівлі або сфера товарного обігу, товарообороту; 2) система відносин, що виникають між людьми з приводу купівлі-продажу товарів.

Роялті – платежі будь-якого виду, одержані як винагорода за користування або за надання права на користування будь-яким авторським правом; за придбання будь-якого патенту, зареєстрованого знака на товари і послуги чи торгової марки, дизайну, права на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау).

Сальдо – різниця між грошовими надходженнями і видатками за певний період часу.

Санация (оздоровлення) – система заходів для запобігання банкрутству різних підприємницьких структур (підприємств, банків тощо).

Селенг – один з видів позичкових джерел фінансування інвестицій, сутність якого полягає у передачі (делегуванні) власниками (юридичними і фізичними особами) прав щодо користування і розпорядження їхнім майном за певну плату.

Сегментація ринку – поділ ринку на окремі сектори (сегменти) за різними ознаками.

Сертифікат якості – документ, що підтверджує якість товару відповідно до укладеного договору (контракту).

Сертифікація продукції – важливий елемент системи управління якістю продукції, що полягає в її оцінюванні з обов'язковим документальним оформленням – видачею сертифіката.

Собівартість продукції – поточні витрати підприємства на виробництво продукції, що відбиваються у грошовій формі.

Спільне підприємство – форма співробітництва партнерів, які об'єднують капітал для здійснення спільної виробничої діяльності, управління і розподілу прибутку пропорційно вкладеному капіталу.

Стартова ціна – початкова ціна, що встановлюється власником товару і аукціоністом (організатором). З цієї ціни розпочинається торг під час

проведення аукціону.

Статут підприємства (фірми) – письмовий юридичний документ, який розробляється і затверджується його (її) засновниками та регулює всі сторони діяльності.

Статутний фонд – сукупність матеріальних ресурсів та коштів, що надається засновником у постійне розпорядження підприємства чи організації.

Стратегічне планування – процес ухвалення управлінських рішень щодо стратегічного передбачення (формування стратегій), розподілу ресурсів, адаптація компанії до умов зовнішнього середовища, внутрішньої організації.

Стратегія диференціювання – один з різновидів стратегії зростання фірми через зростання ступеня охоплення ринку.

Стратегія підприємства (фірми) – комплексна програма дій (заходів), яка має забезпечити досягнення її численних цілей у передбачуваному тривалому періоді.

Стратегія фокусування – різновид стратегії зростання фірми, в основу якої покладено ідею про об'єктивно існуючу сегментність будь-якого ринку.

Субвенція – вид грошової допомоги місцевим органам влади з боку держави; на відміну від дотації, спрямовується на фінансування певного заходу і підлягає поверненню у випадку порушення цільового використання.

Субсидія – вид допомоги, як правило, грошової, яку надає кому-небудь держава або юридична особа без жодних умов.

Субститути – товари, здатні певною мірою замінити один одного завдяки тому, що виконують аналогічні функції, задовольняють ті ж потреби.

Тарифна угода – договір між представниками сторін переговорів з питань оплати праці та соціальних гарантій.

Тендери – міжнародні торги, що ґрунтуються на конкурсному розміщенні замовлень на устаткування або залучення підрядників для будівництва великих об'єктів з включенням інжинірингових послуг.

Тіньова економіка – функціонування протизаконних (незарєєстрованих) підприємств, фірм, окремих виробничих підрозділів, підпільної внутрішньої і міжнародної торгівлі, а також протизаконне проведення грошово-кредитних операцій, здійснення підприємницької діяльності з метою отримання надприбутків, будь-якої матеріальної вигоди, а в деяких випадках досягнення політичних намірів.

Товар – продукт праці (виріб, послуга), призначений для купівлі – продажу, який задовольняє потребу підприємств або населення.

Товариство з додатковою відповідальністю – вид господарської організації, статутний фонд котрої розділений на частини, розмір яких визначається установчими документами.

Товариство з обмеженою відповідальністю – організація, створювана на основі угоди між юридичними особами та (або) громадянами шляхом об'єднання їхніх внесків задля досягнення загальних цілей.

Товарна біржа – організаційне утворення, яке спеціалізується на оптовій торгівлі насамперед масовими товарами, що мають чіткі та стійкі якісні параметри.

Товарний знак (знак обслуговування) – оригінальна позначка (ім'я, термін, рисунок або їхнє сполучення), яка має правовий захист і призначена для ідентифікації товарів (послуг).

Торгівля – форма обміну продуктами праці та послугами; процес купівлі – продажу товарів.

Точка беззбитковості – обсяг або рівень операцій, при якому сукупний дохід дорівнює сукупним витратам, тобто це точка нульового прибутку або нульових збитків.

Трансфер технологій – процес передачі навичок, знань, технологій, методів виробництва, зразків виробництва і складових об'єктів технологій між урядами та іншими установами з метою забезпечення науково-технічного прогресу.

Трансферт прибутку – процедура репатріації (повернення на батьківщину) прибутку іноземного інвестора.

Трансфертні платежі – це невідплатні і безповоротні платежі, які не є платою за придбані товари чи послуги, наданням кредиту або виплатою непогашеного боргу.

Траст – компанія, що інвестує свої та залучені кошти в різноманітні об'єкти народного господарства країни.

Трудові ресурси – частина працездатного населення, що за своїми віковими, фізичними, освітніми даними відповідає тій чи тій сфері діяльності.

Управління – цілеспрямований тиск на організовану систему, який забезпечує збереження її певної структури, підтримку режиму та мети

діяльності.

Управління за контрактом – форма виробничих послуг, сутність якої зводиться до такого: один з підприємців передає іншому «ноу-хау» в галузі управління, а другий забезпечує інвестування; за своєю суттю вона є експортом управлінських послуг, а не капіталу.

Установчий договір – форма договору, що укладається засновниками товариств, спільних підприємств, суб'єктів ринкової інфраструктури.

Факторинг – фінансова операція, за якої «фактор-фірма» купує у своїх клієнтів їхні вимоги до контрагентів, протягом кількох (звичайно 2-3) днів сплачує переважну більшість цих вимог авансом, а решту – лише після надходження до клієнта рахунку-оплати.

Фізична особа – суб'єкт цивільного права та бізнесу.

Фінанси суб'єктів господарювання – самостійна ланка національної фінансово-кредитної системи з індивідуальним кругообігом коштів, що забезпечує покриття витрат виробництва продукції (робіт, послуг) і одержання прибутку.

Фінансова група – об'єднання юридичне та економічно самостійних підприємств і організацій різних галузей народного господарства.

Фінансова трансакція – трансакція про виконання фінансової операції з певним платіжним додатком платіжної картки.

Фінансовий стан підприємства – система показників, які відображають наявність, розміщення і використання ресурсів, фінансову стійкість підприємства, ліквідність балансу. Характеризується платоспроможністю, прибутковістю, ефективністю використання активів і капіталу, ліквідністю.

Фінансові інвестиції – використання власного капіталу для купівлі акцій, облігацій та інших цінних паперів, що випускаються підприємствами або державою.

Фірма – загальна назва підприємств первинних господарських ланок у ринковій економіці, що переслідують у своїй діяльності мету отримання прибутку.

Фондова біржа – спеціалізований центр з купівлі-продажу цінних паперів.

Форс-мажор – обставини (пожежа, стихійне лихо, війна, блокада тощо), в разі виникнення яких виконання зобов'язань будь-якою із сторін виявляється

повністю або частково неможливим.

Франчайзинг – система договорів, що ґрунтується на наданні великою фірмою малому підприємству свого фірмового знака (торговельної марки), послуг з маркетингу, реклами, надання права на виробництво та (або) збут продукції (послуги) з практичною допомогою у справі організації та управління бізнесом в обмін на зобов'язання підприємства продавати продукцію фірми.

Функції управління – певний вид діяльності людей з управління підприємством. Розрізняють такі функції: планування, організацію, мотивацію і контроль.

Функціональні стратегії підприємництва – різновиди стратегії підприємництва залежно від його функціональної діяльності.

Функціонально-Авартісний аналіз (ФАА) – один з методів прогнозування і забезпечення високого рівня техніко-економічних показників.

Ф'ючерсна угода – строкова угода на товарних та фондових біржах щодо купівлі/продажу товарів, золота, валюти, цінних паперів тощо за фіксованою в момент її укладання ціною з виконанням такої самої комерційної операції через певний проміжок часу (до 2-3 років).

Хеджування (захист від втрат) – спосіб зменшення ризику шляхом укладення ф'ючерсних угод.

Холдинг (англ. holding – володіння, тримання) – різновид акціонерної корпорації (компанії), характерною ознакою якої є володіння контрольним пакетом акцій інших фірм з метою контролю і управління їхньою діяльністю.

Ціна – грошове вираження вартості уречевленої у товарі праці відособлених товаровиробників.

Ціна виробництва – сума витрат виробництва та середнього прибутку на весь авансований капітал.

Ціна купівлі-продажу (контрактна) – продажна ціна товару, яка зазначена у контракті на його поставку.

Ціна попиту – офіційна згода покупця придбати товар за певною ціною, що відображає кон'юнктуру ринку та необхідність задоволення власних його потреб.

Ціна пропонування – офіційне пропонування продавця (без знижки), що зафіксоване в оферті.

Ціна роздрібна – ціна, за якою товари продаються споживачам у роздріб;

вона складається з витрат виробництва, прибутку виробничих і збутових організацій, податку на додану вартість.

Чистий приведений дохід – один з важливих показників оцінки ефективності реальних інвестицій; визначається як різниця між приведеним до теперішньої вартості грошовим потоком та сумою інвестованих коштів.

Чисті інвестиції – сума валових інвестицій, зменшених на величину амортизаційних відрахувань і призначених для розширеного відтворення основних фондів (активів) фірми.

Юридична особа – суб'єкт цивільного права, що відповідає певним вимогам чинного законодавства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонюк Д. А., Бухаріна Л. М., Онищенко О. А., Шишкін В. О. Підприємництво в сучасних умовах розвитку України. Запоріжжя, 2018. 428 с.
2. Ануфрієва О. Л., Пальчевська Т. Г., Лагоцька Г. М. Підприємницька діяльність. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», 2014. 304 с.
3. Апопій В.В., Серета С.А., Шутовська Н.О. Основи підприємництва : навч. посібник. Львів : Новий світ-2000, 2021. 324 с.
4. Балабан П. Ю. Комерційна діяльність: підручник. Харків: Світ Книг, 2015. 452 с.
5. Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., Валінкевич . Н.В. Основи підприємництва: Підручник. Житомир: ЖДТУ, 2019. 493 с
6. Владимир О. М. Фінансування підприємницької діяльності. Економіка і бізнес [підручник] / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
7. Владимир О. Особливості політики економічного націоналізму у міжнародній практиці. Współczesne problemy bezpieczeństwa, zarządzania i nowoczesnej inżynierii [Monografia]. / pod redakcją R. Runiewicz, I. Przychockiej, L. Milewskiego. Wydanie 1. Warszawa: Instytut Wydawniczy EuroPrawo Sp.z o.o. 2021. С. 387-403
8. Владимир О. Розвиток інноваційного виробництва – шлях подолання бідності // «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури»: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 25 травня 2020). Видавництво Львівської політехніки, С.289-290
9. Владимир О. М. Основні тенденції розвитку підприємств готельно-ресторанного бізнесу та сфери туризму у 2019-2021 роках Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації : тези доповідей VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Київ, 8-9 квіт., 2021 р. / М-во освіти і науки України; Інститут модернізації змісту освіти; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв ; Київ. ун-т культури ; Ф-т готельно-ресторанного і турист. бізнесу. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2021. – 350 с.
10. Владимир О. М. Психологічні особливості суспільства як ключовий фактор реформацій національної економіки. Галицький економічний вісник. 2019. № 1(56). С. 26-39. [фахове видання]
11. Владимир О., Бажанова Н. Суспільні виклики та соціальна відповідальність бізнесу у час війни. Соціально-економічні проблеми і держава. 2022. Вип. 2

- (27). С. 45-62. Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22vomucv.pdf> [фахове видання]
12. Владимир О., Капаць К. Корпоративна соціальна відповідальність у час війни. Соціальна відповідальність як основа інноваційного розвитку бізнесу: матеріали X-ої Всеук. наук.-практ. конф., пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України М.Г. Чумаченка., (Тернопіль, 18 листопада 2022 р.) Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 100 с. С. 27-28.
 13. Владимир О.М. Банківський та реальний сектори – ключові складові розвитку національної економіки. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. Вип.2. С. 93-107. [фахове видання]
 14. Владимир О.М. Порушення соціальної справедливості як фактор дисбалансу розвитку національної економіки України. Соціально-економічні проблеми і держава електрон. версія журн. 2018. Вип. 2 (19). С. 132-150. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18vomneu.pdf> [фахове видання]
 15. Владимир О.М. Соціо-психологічні засади розвитку національної економіки України. Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, менеджменту, фінансів та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (26.01.2019). Полтава: ЦФЕНД, 2019. Т.2, С. 29-30.
 16. Владимир О.М. Стратегічні напрями розвитку національної економіки України в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. Вісник ТНЕУ. 2019. №3. С.7-21. [фахове видання]
 17. Вовчак О. Д. Рудевська В. І., Єпіфанова А. Л. Факторинг: навч. посібник. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2017. 299 с.
 18. Гой І.В., Смелянська Т.Т. Підприємництво : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 368 с.
 19. Гонtareва І. В. Підприємництво : підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.
 20. Гребельник О.П. *Основи зовнішньо-економічної діяльності* : підручник. 5-те видання перероблене та доповнене. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 410 с.
 21. Добрава Н.В., Осипова М.М. Основи бізнесу: навчальний посібник. Одеса: Бондаренко М. О., 2018. 305 с
 22. Економіка і бізнес : підручник / за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.
 23. Живець А.М., Комліченко О.О., Наконечна В.І. Комерційна діяльність : навч. посіб. Херсон : Олді-Плюс, 2021. 306 с
 24. Закон України «Про власність» [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/697-12>

25. Закон України «Про господарські товариства» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
26. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
27. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
28. Закон України «Про підприємництво» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
29. Закон України «Про підприємства в Україні» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/887-12>
30. Зубенко Л.Г., Немцов В.Д., Культура ділового спілкування. Навч. посібник. К.: ЄксОб, 2000.
31. Карпюк Г.І. Основи підприємництва: Навчальний посібник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. 2021 рік. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/04/19/Osnovy%20pidpryyemnytsva.pdf>
32. Коваленко О., Мельников А., Пундяк Н. Основи організації бізнесу. Навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 200с.
33. Ковальська Л.Л., Кривов'язюк І.В.. Підприємництво і торгівля: навч. посіб. К.: Кондор, 2018. 620 с.
34. Конституція України. Офіційний портал Верховної Ради України. <https://www.rada.gov.ua/>
35. Основи економічної грамотності та підприємництва: навчальний посібник /Алексєєва С. В., Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., Сохацька Г. В. Житомир: «Полісся», 2021. 248 с.
36. Основи підприємницької діяльності [Електронний ресурс] : підручник / В. М. Марченко, С. О. Тульчинська, І. В. Макалюк [та ін]. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с.
37. Педько А. Основи підприємництва і бізнес культури : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 168 с.
38. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. І.М. Сотник, Л.М. Таранюка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
39. Положення про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності.
40. Полуяктова О. В. Менеджмент підприємницької діяльності : навч. посіб., 2021. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика» 2021. 240 с.
41. Сотник І. М., Таранюк Л. М.. Підприємництво, торгівля та біржова

діяльність [Текст] : підручник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.

42. Спориш О., Тягунова Н. Підприємництво і бізнес-культура. Навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 118с.
43. Шепель Т. В., Комліченко О. О., Живець А. М. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посіб. Херсон: Олді Плюс, 2022. 305 с.
44. <http://www.bank.gov.ua>
45. <http://www.google.com.ua>
46. <http://www.kmu.gov.ua>
47. <http://www.me.gov.ua>
48. <http://www.minfin.gov.ua>
49. <http://www.rada.gov.ua>
50. <http://www.ukrstat.gov.ua>
51. <http://www.worldbank.org.ua>

ДЛЯ ПОДАТОК

ДЛЯ ПОДАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Владимир О. М. Методичні вказівки і завдання для практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи з дисципліни «Менеджмент і підприємництво» для студентів заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія». Тернопіль: ТНТУ, 2023. 72 с.

Укладач: Владимир Ольга Михайлівна

Підписано до друку 05.09.2023 Формат 60×90 1/16.
Папір офсетний. Умов.-друк. арк.6,1.
Тираж 150 прим. Замовлення №79/03-2023

* * * * *

Друк Пп. Цимбал Л. Є.
Свідоцтво про реєстрацію № 926951 від 30.07.2009 р.
м. Тернопіль, просп. С. Бандери, 15.
тел. (0352) 52-52-50.